

Рис. Ср III 304.1

~~М III 167~~

~~Р III 177~~

Ув. С. 5180

8301

Р 1968 III 304.4

... да се ратованъ у сръбской журналистѣки родило, пакъ еднако
іоштъ, ако и не по кнѣигама, оно по усти трае и разноси се, и разни се о томъ
разговори у свету воде. Многа су у ствари овой мнѣнія изречена, која бы штета и
грѣота было оставити неизпытана и непретресена; ерѣ овако се само до оногъ, што е
истинно и право, долази. Многи нису свашта, што се ту рекло или учинило, читали,
или, као што треба, на умъ узели, него штогодъ текъ о свему знаду и по томе
суде: зато ће вредно, мыслимъ, а и време бити, све, што се у томъ збыло, онако
као што се збыло, овде еданпутъ представити. Гди се што рекло, у колико се съ
тымъ мое мнѣніе не бы слагало, додаемъ я и моя примѣчанія, која у колико су
упутна, гласъ общегъ мнѣнія ће пресудити. Изъ овы ће позорливій читатель видити,
да самъ и я на одной одъ обадвѣю страна, но я ово нит' криемъ, нит' се тога стыдимъ, ерѣ
знамъ, да се у томъ онакъ владамъ, као што уверенъ мое собомъ доноси, а мыслимъ
и уверенъ самъ, кадъ се не бы ове стране држао, као што се друге никако не могу,
да бы морао противъ обадвѣю бити, као што гдикои раде, кои као помирительи или
пресудительи излазе, пакъ говоре, да нема ни една ни друга страна право (него они
имаю у томъ, што тако нѣи обадвѣ еднако осуђую?) и тако опетъ они тређу, четвр-
ту и т. д. партаю праве. Я за любовь ствари, која заиста заслужуе, да се еданпутъ
са сваке стране претресе и види, шта е у нѣой и одкудъ е, и за любовь оны
читателя, кои желе у свачему истину докучити, узимамаъ перо у руке; нити ме стра-
ши, што гдикои веле: шта е мени до тога, што се овай и онай препиру, ерѣ по
томъ ако бы се хтели владати, најболѣ бы было, никадъ ништа не писатти, они
тако исто на свашта могу рећи: шта е мени до тога, шта Енглезка и Руссія, Сул-
танъ и Мехмедъ — Али, Белгійска и Холландска, Дон-Карлосъ и Христина међу
собомъ имаю, шта маримъ я, шта у Бечу и у Пешти, у Срби и у Црнои-Гори бива,
шта жо гди ради, шта ће мени ова или она наука одъ овогъ или одъ оногъ и т. д.
Него гледао самъ на то, да човекъ и о найманѣмъ догађаю пыта, како се и одкудъ
се догодило, и о свачему, што му се каже, суди, ели тако и шта е: пакъ оваква
пытаня задоволити и къ изясненію ствары и криви понятія изглађенію штогодъ при-
нети, едина ми е была у овомъ: послу намера.

ПОГЛЕДЪ ЕДАНЪ НА РАТОВАНЪ У СРЪБСКОЙ ЖУРНАЛИСТѢКИ.

Давно е веѣъ, како се ратованъ у сръбской журналистѣки родило, пакъ еднако
іоштъ, ако и не по кнѣигама, оно по усти трае и разноси се, и разни се о томъ
разговори у свету воде. Многа су у ствари овой мнѣнія изречена, која бы штета и
грѣота было оставити неизпытана и непретресена; ерѣ овако се само до оногъ, што е
истинно и право, долази. Многи нису свашта, што се ту рекло или учинило, читали,
или, као што треба, на умъ узели, него штогодъ текъ о свему знаду и по томе
суде: зато ће вредно, мыслимъ, а и време бити, све, што се у томъ збыло, онако
као што се збыло, овде еданпутъ представити. Гди се што рекло, у колико се съ
тымъ мое мнѣніе не бы слагало, додаемъ я и моя примѣчанія, која у колико су
упутна, гласъ общегъ мнѣнія ће пресудити. Изъ овы ће позорливій читатель видити,
да самъ и я на одной одъ обадвѣю страна, но я ово нит' криемъ, нит' се тога стыдимъ, ерѣ
знамъ, да се у томъ онакъ владамъ, као што уверенъ мое собомъ доноси, а мыслимъ
и уверенъ самъ, кадъ се не бы ове стране држао, као што се друге никако не могу,
да бы морао противъ обадвѣю бити, као што гдикои раде, кои као помирительи или
пресудительи излазе, пакъ говоре, да нема ни една ни друга страна право (него они
имаю у томъ, што тако нѣи обадвѣ еднако осуђую?) и тако опетъ они тређу, четвр-
ту и т. д. партаю праве. Я за любовь ствари, која заиста заслужуе, да се еданпутъ
са сваке стране претресе и види, шта е у нѣой и одкудъ е, и за любовь оны
читателя, кои желе у свачему истину докучити, узимамаъ перо у руке; нити ме стра-
ши, што гдикои веле: шта е мени до тога, што се овай и онай препиру, ерѣ по
томъ ако бы се хтели владати, најболѣ бы было, никадъ ништа не писатти, они
тако исто на свашта могу рећи: шта е мени до тога, шта Енглезка и Руссія, Сул-
танъ и Мехмедъ — Али, Белгійска и Холландска, Дон-Карлосъ и Христина међу
собомъ имаю, шта маримъ я, шта у Бечу и у Пешти, у Срби и у Црнои-Гори бива,
шта жо гди ради, шта ће мени ова или она наука одъ овогъ или одъ оногъ и т. д.
Него гледао самъ на то, да човекъ и о найманѣмъ догађаю пыта, како се и одкудъ
се догодило, и о свачему, што му се каже, суди, ели тако и шта е: пакъ оваква
пытаня задоволити и къ изясненію ствары и криви понятія изглађенію штогодъ при-
нети, едина ми е была у овомъ: послу намера.

Наравно да бы najlepше было, да се то ратованѣ никадѣ родило ни е, али кадѣ е, не треба и оногѣ, кои ни е у томѣ кривѣ, као и оногѣ, кои есте, единако осуђивати. А коя е страна крива, стварь сама говори, кое исторію овде давајући, почитаеме Г. Г. Читателѣ молимъ, да бы ню стерпѣливо и позорливо, а моя примѣчанія не за критіку или и шта друго, но само за размышленія едного човека узели, кои е далеко одъ тога, да бы себе за безгрешна држао. Стварь е ово:

Године 1837 пукне и разнесе се гласъ, да ће се ново едно повремено србско списаніе появити; — дође време — нова година 1838. — њ роди се — „Србска Новина или Магазинъ за Художество, Книжество и Моду.“ Г. Доминикъ Перласка прійми чедо на руке, а Г. Арнотъ Антоній Адвокатъ прійми се, да га онъ одрани и одржи.

Текъ што особито ово одъ туђина подъ свое узето Србче проговарати почне, и 7-мый путь предъ светъ изиђе, овако се на страни 23-ой да чути: „Пешта. Овы е дана срећно приспѣо изъ Карловаца Г. Теодоръ Павловичъ, Учредникъ Лѣтописа Србскогъ, а похваледостойный основатель и издаватель Народ. Листа. Садъ се онъ изъ петны жила 1) са приуготовленіяма за издаванѣ речены периодически Списанія, (коя нѣму захвалити имаю, ако се и ове године буду точно издавати), занима. Общепознате су заслуге Павловичеве, о којима дакле овде беседити излишно бы было! 2) сотымъ выше, што бы се мы може быти пристрастнымъ 3) видити морали (а то е гадно у книжеству! 4). Међу тымъ судимо, да е управъ на свомъ месту ово наше (заиста искренно) 5) изясненіе: да ће мо се мы неописаномъ радостію радовати, ако предреченый Г. Учредникъ у свомъ предпріятію срећанъ буде, и отъ Милогъ Народа Србскогъ дояко искушено благоволеніе и у напредакъ са дѣлы свои заслужи. Мы нѣга као едного одъ найревностнии желителя 6) книжевногъ напредованія Србскогъ овде явно молимо, да бы онъ како своя, тако и туђа 7) мнѣнія о Србској Новини (или Србскимъ Новинама?) 8), кое онъ буде чуо, нама сообщію, да бы смо (Народногъ благостоянія ра-

- 1) Безазленный читатель досадѣ е свагда држао, да кнѣге, кое се издаю, изъ много выши жила, него што су петне, ничу; али шта ће садъ по овимъ мнѣніямъ Г. Учредника мыслити, ако и не о другима, то о овима, кои тако говоре? Неће ли се ко у искушеніе веровати, да ће кодъ тѣхъ можда, што Маг. граде, барометеръ тако снизко быти?
- 2) Г. У. вели, да бы му излишно было о Павловићевимъ заслугама беседити, пакъ међе удивителну; да ли се онъ ту Павловићевимъ заслугама или свомъ оштроумію диви?
- 3) Дакле Г. У. се бою, да ће се пристрастнымъ учинити, кадъ бы онъ као некій соревнитель, пакъ опетъ добро што о Павловићу рекао? Особита Логика, коя наравно собомъ доноси, да глава, коя тако мысли, по томъ и ради, т. е. Павловића грди и ружи, — држећи, да е то безпристрастно.
- 4) Овде намъ е до душе, и то опетъ самъ себи дивећи се, казао Г. У. што досадѣ, нико ни е знао, него бы га опетъ пытали, а гди пристрастіе ни е гадно?
- 5) Дакле осеќао е Г. У. напредѣ, да ћеду люди сумнати о искренности нѣговогъ тогъ увераванія, и у толико е осеќао, да текъ изподъ онакаіе додае, да е то изясненіе нѣгово заиста искрено.
- 6) Та валя да е Г. Павловићъ што выше, што се книжества нашегъ тиче, него само напредованія му желитель? Валя да е онъ што и учиніо у томъ напредованію, и единако чини, а не да е скретно руке самѣ, пакъ да гледи, шта други раде, и жели имъ текъ напредка?
- 7) Съ овимъ е Г. У. учиніо Г. Павловића своимъ телаломъ, што захтева, да му онъ туђа мнѣнія о нѣговомъ Маг. купи и доноси. Но за Г. Павловића ће довольна утѣха быти, што му е у томъ и Высокоученый Г. Шаффариќъ другъ, коя е такође истій Маг. у свомъ Ч. 20. стр. 83. *Wissenschafts-Cursus*-омъ, пакъ јоштѣ и у преводу на србеки: привременимъ спомогателнимъ скоротечомъ, у Прагу учиніо. —
- 8) Пытанѣ е овде: шта е хтео Г. У. съ овимъ пытанѣмъ: „или Србскимъ Новинама“?

ди! 9) на свомь месту и у своє доба употребити могли. — Et vicissim иѣга братскій (zine igra et studio) ономинѣмо, да у книжевнымь своимь предпріятіама свагда речи безсмертногь нашегь Лукіана предь очима има: „И ѣу слогу любит', у сердцу тепло егрѣват' бранит'. —“ 10) Онда же онь себи иѣнаць (славе (отъ невейя) добавити 11) одь потомака благосмянъ быти; онда жеду се младій нашій застрашени Спсательи 12) дѣлательномь рукомь на полю народногь книжества опеть появити; — онда же наше книжество (велико свакогь народа Благо! 13) миловидно напредовати 14). (Аль и онда неће сеяти прою, ко се врабаца бои! * 15) С. Н. Учредникъ безь сваке и плаѣе и даѣе 16) него само изь едне любви къ Народности. — *)? *Aun hablas entre dientes delante de mí, porque acrecenter mí enojo, y doblar tu pena? 17)*

Мало доцнѣе у Ч. 29. истога Магазина стр. 120 ово изиѣе: „Народный Листъ подь учредничествомь Гдна Θεодора Павловичь Адвоката у Пешти уредно излази. До данасъ е изишло числа 15. Збогь лепшегь избора предмѣта 18) много су ови Листови

- 9) Тежко и томь благостоянію народномь, кое одь Моде-Магазина зависи, и овогь или оногь о иѣму мнѣніа, и гди се такво о иѣму помятѣе има?
- 10) Добро бы было да се Г. У. болѣ изяснио, како разумева онь ту слогу. Валя да ни е хтео казати: (што оно вла вели: лае е ме, ее же ла сь,) мани ме да те манемь, и хвали ме да те хвалимь? То нит' е слога ни правогь човека посао, да жмури на свашто, што се окол' иѣга ради и гди, веѣ да гледи само, да иѣга хвале, него е да пази и унутно изправля, што му се види, да ни е, као што валя.
- 11) Кады? ако се сь Г. У. узслаже? дакле онь же му тай венаць славе дати?
- 12) Што се тога тиче, валя да бы намь пре требало, желити, да се старіи и искусни болѣ сь писанѣмь баве, а млаѣи да се одь ни учени на ни угледаю, пакь найпре довольно преправлѣни, у свое време намь се появлюю. Но како се и ови и Г. Павловиѣа и когь му драго другогь, а правіе критике, слабо боє, Маг. е самь наибольій сведокь.
- 13) И ово е примѣчаніе велика заиета одь Г. У. мудрость, коюй се опеть онь самь сь! найвеѣма дивн.
- 14) Кадыто? ако нико не буде никога поправляо и погрешке му корео, него сви спсательи у слоги радили, едань другомь посао не кварѣни? Г. У. као тако нешто жели и препоручує; кое да намь докаже, такво бы што доказао, изь чега бы сви, и найпросветеніи, народи могли се иучити, ерѣ досадь су сви сасвимь противно т. е. то веровали, да безь критике нема напредка, и ове се држали и држе. Кодь насъ е по несреѣи слабо тога, пакь тако и напредуемо. А кады е Г. У. тогь мнѣніа, да е та неслога у книжеству т. е. критика, убиство напредка, зашто е онь свой Маг. и за книжество и у овомь и за критике отворио? Или онь само у слоги мьсли критизирати, т. е. само у ветарь дизати и хвалити, а погрешке или не видити или се чинити, да иѣ не види? И само е иѣму други люди дѣла критизирати слободно, а другима иѣгова ни е, ерѣ то се одма зове не любити слогу?
- 15) И ово не умемь другіе толковати, него: ко ее бои критике, неће писати, и по овомь мьслимь, да бы Г-а У. Маг. за великогь небойшу признати морао, гледаюѣи, како сее. А кады се не бои, шта напредь препоручує ону слогу?
- 16) То е текь najlepше, што овай Г. У. безь сваке даѣе и плаѣе само изь едне любви къ народности ради. Штета само, што се говори, да онай, кога се тиче, то не вели, него одь те любви — као онай одь задушногь брѣня — люто яуче. Али было како му драго, на што е то прасканѣ? Быо за плаѣу, быо безь плаѣе, стварь сама сь тымь, што бы онь бадава радю, ако неће быти гора, боля неће, а ако е добыть какавь, то е само за онога, кои бы учредника плаѣати морао, пакь небы плаѣао.
- 17) На шпанскомь овомь примѣчанію — кое намь е Г. У. имао любовь безь превода дати, као овамо же слабо и быти кога, да то не бы разумео — текь му благодарити морамо, у толико ионе, што намь кодь толлнн езыка, кои иѣга, као што се види, муче, ни е што арнаутски или хінезски гукнуо.
- 18) Врло бы добро учиніо быо Г. У. да намь е казао, по чему е ове годише изборь одь поѣшиѣгь большій быо; те бы тако и читательи учили то познавати и ценити, а и Учредни Листа и писательи видели, чега имь се болѣ треба држати, а найвыше, што Маг. показао, да онь заиета разуме и познає, какавь е изборь большій, и да иѣ

важни а збогъ точнѣгъ издаваня выше предпоруке достойни, него прошаста година. Они се съ лепимъ Баймеловимъ словама печатаю. Папиръ е красанъ 19), Форматъ е преѣашній, кварталъ, али садъ вкусни 20). Съ негодованіемъ примѣчавамо само млоге типографическе погрѣшке аль притомъ Г. Учреднику ни мало не замѣравамо, ербо се и у нашимъ Листовима таковогъ зеля, до праведногъ нѣки читателя негодованія 21) у изобилію налази 22), (*Scimus et hanc veniam petimusque, damusque vicissim!*) Садъ тако быти мора, быт' же вальда и болѣ.“ —

У Ч. 33. стр. 133. протестира Г. Симеонъ Милутиновичъ Сарайлія, што е у нѣговомъ усклику, кои се у С. Нар. Листа Ч. 16. печатао, редъ у четиры стиха поремеѣень, т. е. два стражня дошла напредъ, а друга два, коя су напредъ была, за нѣма, пакъ истій свой ускликъ ту онако, као што га е онъ написао быо, прилагаюћи вели, да то зато чини, „да се овакомъ само приликомъ упита еданпутъ за свагда, ели свободно Учреднику и коему по своей воли и ѣуди туѣ пуилоге изхерлявати 23) ма и съ намѣромъ поправляня было.“

У Ч. 35. стр. 143. у свомъ прилогу „Србско Списание“ 24) вели Г. Учр. Маг. о Бранковићу: „Теодоръ Павловичъ каже у Лѣтоп. Срб. 1833. Ч. IV., да е Луну; За-

ветаръ рекао, да е садъ больій, него што е досадъ быо; ерѣ наѣ се люди, кои и по сумнию о свачемъ, пакъ и овако и онако толкую.

19) Зашто о духу, теженю и внутренней цени Нар. Листа Г. У. као критикъ ништа не говори, него само о томъ, како точно или неточно излази, какавъ е папиръ, слова, форматъ, печатѣ погрѣшке. И о овима, истина може критикъ што примѣтити, али текъ покрай и после оногъ, што е главнѣе, и што е управъ стварь.

20) По чему е вкусни, кадъ е веѣ онай истій, кои е и пре быо?

21) Нѣки само читателя? А шта они други, или не негодую, или нѣмно негодованіе ни е тако праведно, као овы нѣки?

22) Дакле зато не замѣраваю, што и у нѣнимъ Листовима доста тога зеля има? А као да овогъ ни е, онда бы они другѣе Павловићу судили? Но како му и садъ ни мало не замѣраваю те погрѣшке, кадъ веѣ кажу, да ѣ съ негодованіемъ примѣчаваю? Я нисамъ имао кадъ на то гледати, ерѣ гледимъ на много кое шта друго, али бы вредно было, да они, кои су се веѣ на то дали, изброс и израчуе и овде и онде тѣца погрѣшке, пакъ евету резултатъ тога изпыта кажу, заиста велика бы и заслуга и полза за просвѣщенѣ была.

23) Я мыслимъ, да херлявити наравно никако му ни е свободно, али ако гледи, да оно, што е херляво, изправи, то да му се опростити мора, а наравно опетъ да е ово посао, кои врло тежко за рукомъ излази. Г. Милутиновића пакъ овай ума породъ, о комъ е речъ, како е херлявъ и како ни е, свакій, ко разуме и судити уме, нека га и овде и онде сравни и види. Вообщѣ поправляня што се тиче, то судимъ, да онде може учредникъ съ пунимъ правомъ то чинити, гди му аукторъ то правъ или изречно или подразумевателно (*expresse vel tacite*) дав, и тако кодъ Г. Милутиновића, ако га е за оваква познавао, каквимъ се онъ садъ овде показуе, да му го ни е свободно: но мыслимъ, да онъ то и ни е чинио, пакъ башъ да е редъ стѣхова нѣговомъ наредбомъ изменѣнь, кое се могло и на другій начинъ догедити, ерѣ стѣхови сами нису ништа поправляни ни променути, само редъ, съ коіомъ променомъ они, ако не добьяю, што се реда мысдѣй тиче, ништа не губе, а иначе и мысли и речи, и видъ, све е оно исто остало.

24) О комъ намъ е таки у 1-омъ Ч. Маг. 1838. стр. 4. ово казано: „Срблѣниѣ некѣй у Будиму, после седмогодишнѣгъ, съ великимъ трудомъ и трошкомъ скопчаногъ пословаля, свршио е ово дана књижевно дѣло свое подъ именемъ „Србскѣ Библіоѣека.“ — Дѣло ово на 50 табака ситно писано, содржава у себи имена свію Србски Списание, по азбучномъ реду; и она списанія, коя су досадъ на свегъ Србскій изишла съ библіографическо-критическимъ и другимъ нужнымъ примѣчаніяма. Млогѣ, кои су ово дѣло видели, съ великимъ нестерпѣніемъ очекую, да се печата, Књижевнѣй овай производъ желимо мы у Листовима спашимъ, да бы читателѣ съ целимъ књижествомъ Србскимъ упознали, на кратко печатати“ и т. д. (То е страота!)

чатіе и Протакъ (види Миловукъ) онъ (Б. . . . 25) сочинио, но я то посведочити не могу 26) и за то Павловича пріятельски позывамъ 27).

У Маг. Ч. 38. стр. 155. опеть Г. Сим. Милутиновичъ Сарайлія другу парницу овако починѣ: „Особито Примѣчаніе! . . . ? за свакогъ књижника Сербскога 28). У 1833. года Лѣтописа IV. Ч. Г. Учредникъ истога у Смѣсицама стр. 59. и 60. излаже свое миѣніе и судъ о Пѣваній Черногорской и Херцеговачкой, пакъ одма за тимъ и о Собрانیю Вуковомъ Народны наши пѣсана, где оне прве не признае за Србске и у ништо ий претвара 29) а ове друге за најболѣ и управъ народнѣ д'ржи и обявлюе. Но

- 25) Како то Г. У. погоди, да оно Б. . . у Павловиѣвомъ примѣчанію значи башъ Браиковиѣа?
- 26) Али не каже Г. У. да ли онъ то веруе или не. Валя да неѣе быти онъ тако якъ сцетикъ, да само оно веруе, што самъ и другомъ посведочити може? И ко бы овде захтевао одъ иѣга, да онъ посведочава, што е другій казао? Добро ѣе быти, ако само и оно све посведочи, што самъ казуе.
- 27) На шта позыва? И шта то Г. У. позыва, кадъ онай, кога се тиче, лепо ѣути?
- 28) То сасвимъ право има Г. писатель, што на свое ово особито примѣчаніе и? и! меѣе, ако е чрезъ то хтео сумню свою изразити о томъ, да ли ѣеду и други люди то, што онъ у иѣму говори, за нешто особито наѣи, а и показати, да се онъ и самъ диви, што е то тако нарекао.
- 29) Упутнѣе бы можда было, да е Г. С. М. С. оно, што е Г. Павловиѣ о иѣговомъ томъ дѣлу рекао, одъ речи до речи навео, него што намъ толкуе и приповеда, као што се то иѣму учинило. Павловиѣ е корео само Г. С. М. С. езыкъ, а особито иѣгова у томъ дѣлу примѣчанія, (коя су тобоже, да стваръ изясне, али одъ оногъ, за чега се изясненіе ставляю, јоштъ маиѣ разумителна) и казао, да „то (езыкъ Г. С. М. С. а не песме, кое, предпоставляюѣи, да ий Г. С. М. ни е самъ сковао, пакъ текъ тако народнима назвао, нико јоштъ досадъ ни е сумняо, да нису србске) нит' е србски ни славно-србски, ни сербійски ни босански, ал' ни црногорски ни херцеговачки ни е, ерѣ се одъ оногъ у самимъ песмама разликуе, и тако да Г. С. М. и у песмама не само, да погрешке прости люди, одъ кои е песме слушао и преписао, у езыку поправіо ни е, него е јоштъ и своя изумленія многа утрпао, и тако езыкъ у песмама овимъ за Нецрногорце Серблѣ јоштъ веѣма отежчао“ а заключіо свое примѣчаніе съ овимъ речма: „И збогъ езыка дакле много песме ове губе, и не могу се као друге народнѣ наше песме, доласти, одъ кои иначе далеко одстоуе. Надъ овима высиренымъ се полетомъ возвышаваю народнѣ песме Г. Вукомъ издаше.“ Не признае ли съ овимъ Г. Павловиѣ и ове песме за народнѣ, кадъ каже само, да оне текъ нису, као оне друге. И ово јоштъ досадъ ни е нико одрекао, него ево садъ Г. С. М. С. самъ нешто противъ тога поче. Али и онъ ни речи не вели, чимъ бы то побіо или другчіе изясніо, чимъ бы езыкъ онай оправдао, и показао да е добаръ, него само показуе, да онъ ни е задоволянъ со тимъ миѣніемъ и судомъ Г. Павловиѣа, пакъ на другій ашпелліра т. е. онаквий, кои бы иѣга, као што се научио, и све што онъ да, у небо дизао и у толико веѣма, у колико маиѣ разуме иѣ овъ жаркоискій (гегавачкій) езыкъ. Оваквий судитель е Г-у С. М. С. и компетентъ, и сасвимъ совршенъ у свакомъ знанію, а кои зна што кодъ иѣга, као погрешку примѣтити, тай незна ништа. Г. С. М. неѣе да зна, да су писатели збогъ читателя, а не ови збогъ ни, пакъ да они треба да се по овима владаю и онако пишу, као што читатели знаду и разумеду, а не да свакій писатель у свомъ писанію за себе особитый езыкъ изумена, кои нико на свету а ни онъ самъ не говори; онъ не зна, да су и у иѣговимъ писаніяма оно башъ најлешна места, гди су речи најобичнѣе, и. п. „спаси саблю, ако неѣешъ Марка“ а не гди у целомъ стиху ни едне речи нема обичне, ни едне читаве, веѣь свака коя с' главе, коя сѣ репа закушена, коя срдца изчупана, него у томъ тражи нешто и полагае; ако не напише што онако, као што бы свакій другій казао, него да е сасвимъ особито, пакъ да невештін, Богъ зна, какве красоте и висине у томъ, што не разумеду, слуте. Ово е одъ ниѣ лепо, што докле не знаю шта, најболѣ што о иѣму мысле, али ни е лепо на то иѣино незнаѣ спекулирати. Други писатель гледи и гледати мора, да га колико выше читателя, свакій разуме, а Г. С. М. С. као да бы колико маиѣ хтео, на то, рекао бы, иде, и ш томъ теженію иѣговомъ судеѣи, наравно да бы као најволети морао, кадъ га нико не бѣ разумео, као онай Філософъ, кои се съ тимъ хваліо, да онъ веѣь 20 година учи филосо

и я изъ единого почитанія къ общте-Народскому добру и производству дужансе признаемъ сообщити чрезъ Србску Новину нашей Публики, о нѣгову изреченномъ суду сверху исте Пѣваніе и Вукова Собранія и мое мнѣніе, да е онъ т. е. Учредникъ Лѣтописца о истимъ обимъ предметма тада написао све што е знао, али се ясно и явно види а изъ нѣгова иста сужденія, да ніе знао шта е и о чему е писао, ербо текъ онай може ій. онако крайнѣ судити и осуђивати, кои сербекій езыкъ и народный начинѣ мыслѣня и духъ Поезіе разуміе мало поболѣ и обширніе одъ онакога своевластнаго осуђаца 30). *Dignus indignam reddere polo vicem!*“

У Ч. 39. стр. 159. при свршетку превода „Удадба по Моди“ вели Г. У. Маг. у примѣчанію подь *): „Знаменити су у Роду Мужеви они, кои су намъ праведно замерили, што се овай прилогъ у „Сер. Нов.“ ставіо, будући се већъ у Народ. Лис. Ч. 18. читати могао 31). А можемо ли мы праведно замерити Г. Приложнику, кои е и нами тай истый съ немецкогъ преводъ, да га печатамо, послао, а насъ о томе, да га жели и у предхвалѣномъ Листу печатана имати — ніе извѣстіо? то ямачно казати не

фно, пакъ само еданъ ученикъ има, кои га разуме, али и тай да га не разуме сасвимъ. И тай свой езыкъ после онима, за кое текъ найвыше пише, кадъ пише, продае Г. С. М. за свесрбекій и оно све, што е у иѣму необычно, за црногорски, босански и т. д. съ чимъ заиста слабо прирѣніе на своѣ читательство показуе. Та Высокореосв. Г. Владика Црногорскій у Црной Гори е и рођенъ и одранѣнъ, пакъ какавъ му е езыкъ, и е ли наликъ на Г. С. Милутиновића, кои е у гостима само тамо бую, пакъ већъ као све друге Срблѣ у езыку нѣномъ, тако и Црногорце превазишао. За примѣръ нѣговогъ езыка нека ми се дозволи нешто само одъ иѣга овде навести; „Своему-себи. (Садъ шта то значи?) Опоменъ поправитъ се ніе ругъ, него е вѣрный правый другъ. Появъ истине лица е Божѣга зракъ, пакъ и зато врагъ му і' текно адскій мракъ. Сербина е мнѣма наглость, смѣсла е текъ искренность; како што управнось ніе надутость, каю ли штоно е грешивость човеку самому свойность. Дакле намъ е и Стеића поѣкою книжна малость баръ благокомъ ближнѣлюбя кадъ што рада презираинось. Пакъ и новинара Серб-Будимца, ко и свакогъ свагда будућа е танкость. Да по желњи свояковой убѣгаватъ мари гадкость. Ч! . ? Ч! . ? Ч! . ? (Ово е одъ слова до слова изъ Маг. 1838. Ч. 40. стр. 164.) Ели ово србски, кои ли ће Срблѣниъ то, ал' не одъ прилике, него по речма као што треба разумети и изтолковати, какве ли су то речи? Или ће бити, да сви, кои овакво говоренѣ и писанѣ не одобраваю, не знаду србски? Врло бы Г. С. М. С. обвезао све насъ, кои ниемо до тогъ іоштѣ дошли, ла тако знамо и пишемо србеки, као онъ; кадъ бы намъ своя понятія и правила о езыку србскомъ доказателно познати дао; пакъ насъ обавестио, да не држимо то нѣгово писанѣ за аченѣ само и навластито опаченѣ. Засадъ овде нека само оволико и само о езыку Г. С. Милутиновића, као о комъ е говоръ, доста буде, другій ће се путь валя да выше и о томъ и о нѣговомъ классыцетету моѣи. —

30) Но садъ знамо, да оно све, што е Г. Павловићъ говорио и судио ништа не вреди, ербо намъ то Г. С. С. писатель каже, и ово е нѣгово о народнымъ песмама мнѣніе. А знамо и то, да човекъ оно што зна, не може казати, докъ іоштѣ выше не зна, него што хоће да каже; и то насъ Г. С. С. писатель учи, кои ни е помислио, да ѣду о нѣгови дѣли можда и други люди и то-многи, онако судити, као Г. Павловићъ, и да онъ текъ не може реѣи, да нико не зна, шта говори, него да онъ само зна. Ако заиста тако налази, то е нужно да и докаже и поправи мнѣнія, коя бы погрешна была. Али допустити морамо Г. С. С. писателю, да колико манѣ суди, толико болѣ памти, ерѣ садъ се текъ сеѣа оногъ, што му се пре петъ година рекло.

31) То е жадость, ако се заиста налази кодъ насъ люди, коима одма ни е право, чимъ се што у единомъ журналу да, што е у другомъ већъ было, и іоштѣ е веѣа, ако су то іоштѣ, као што се каже, знаменити у роду мужеви, и найвеѣа е жалость, што и самъ Г. У. то одобрава, и за праведно држи, да онъ несме ништа у свой Магаз. метнути, што е већъ у Нар. Листу было. Да ли е то она слога, кою онъ жели и тражи? Я мыслимъ, да оно што е добро, да 55 журнала имамо, у сви 55 може доѣи и треба да доѣе, и да нико то праведно и паметно замерити и забранити неће.

можемо 32). Ал' то извѣстно знамо, да га мы нисмо изъ недостатка прилога приими 33) и у Новини нашей печатали, (ерь у томе, хвала племенитомыслѣимъ Родолюбцима нимало неоскудѣвамо), него изъ тога само прирѣшѣнѣя, што се у нашимъ Листовима за сваки изпослованный прилогъ осимъ „Славопѣнѣя (Gelegenheits-Gedichte)“ 34) съ благодарномъ признателностию правимъ сто, да тымъ начиномъ онима, кои се о изображенію милогъ намъ Народа Сербскогъ 35) трудити желе, поводъ и прилику дамо, свое благородно намѣреніе докучавати.

Далѣ у Числу 42. стр. 166. подъ двоезычнимъ насловомъ: „Quod uni iustum, alteri aequum (Мило за драго! —)“ торжественну парницу диже Г. Евгеній отъ Гьурковичъ, овако аллегираюћи:

Учредникъ Народнагъ Листа, Господинъ Павловичъ лѣта 1837. подъ Числомъ XLIII. на Листу 343. у члену: Благодареніе и молба, имао е волю овако се явно изяснити: „я самъ, вели, достовѣрно извѣстенъ, да су приликомъ избранія за предстоєћий народный у Ср. Карловци Соборъ народны посланика, како у горнѣмъ, тако и у долнѣмъ Будимске Епархіе окружіо у С. Андрей сирѣчь и у Сечую выше (съ ы?) ныи одъ тамо собрани Г. Г. общественны посланика и 36) мене те отличне чести удостоили, и мене за народногъ Посланика избрати желили.“ Да не бы убо кто изъ овогъ еговогъ выше реченогъ изложенія за истину признао, да самъ я у С. Андрейскомъ Собранію противъ волѣ мнимогъ Павловичевогъ вишества 37) за народногъ Посланика избранъ быо, и да не бы се тимъ предизложенымъ изложеніемъ и найманя сѣика на упу-

32) А то ни е доста Г. Учреднику, што е истый прилогъ веѣъ у Нар. Листу печатанъ видио? Зашто га е препечатати дао у свомъ Маг., кадъ онъ веѣъ тако мысли, да ни пошто не треба единомъ журналу давати оно, што е веѣъ у другомъ было?

33) А ко е рекао Г. Учреднику, да е онъ то зато приимио, и ко га зато ныта, како е онъ съ прилози?

34) Ово е неко особито правило Учредничества. А зашто да се (Gelegenheits-Gedichte) не приймаю? Люди кои су тогъ мѣнѣя, да таква не треба издавати и читати, валя да и кадъ Хорациа или Мушицкогъ у руке узму, не гледи, шта су ови певали, него коме су, пакъ валя да и одма баце, кадъ ништа друго и у овомъ и у ономъ не ѣду наѣи, него песме своимъ Меценатма, прѣятельма и т. д. Поезія, као и свашта друго, себе ради, а на кога се односи, заслужуе, да се чита, ако е поезія, и управъ и не односи се на оногъ само, којой е за поводъ служио, него на свакогъ, ерь свакомъ говори, свакогъ буди и учи. Истина, да е ова струка поезіе кодъ насъ яко изоачена, и подъ нѣкимъ видомъ трпаю се ствари, кое преко ништа не значе. Но зато не треба то узети за правило, да се она сама протера, — *propter abusum non tolle usum*, — него да се коешта, было проза, было поезія и каквогъ му драго вида, у явне Листове не прийма, и тако башъ противно томе правилу, по комъ каже Г. У. да онъ свашта иначе прийма. — Но и само Учредничество Маг. дѣломъ сасвимъ друго јоштъ горе показуе, него што не приимати себи овде као за правило поставля. Или су кодъ нѣга хвале и прехвале у прози лепше, него што су песме, оде и т. д. а и ове како не прийма, доста е веѣа показало, кое поедино овде наводити, почитаніе само спрямъ они лица, којима се што ту на славу пришло, забранюе.

35) Они дакле, кои ово веле не принадлеже томъ народу, него овај е нѣма само мио? Кога наравно и туѣъ може быти.

36) Овде е Г. отъ Гьурковиѣъ — али незнамъ ели башъ тако имао волю, — неколико речи јоштъ: „и могъ се имена сетити“ ирескочио; кое бы му у толкованю целогъ смысла много могле быти помоѣи.

37) Я и не веруемъ, да е Г. отъ Гьурковиѣъ башъ сасвимъ съ волимъ они избирателя, (ако и не вишества) избранъ, кои нису за нѣга, него за друге отличне Срблѣ были. Или су сви были за Г. отъ Гь?

тно и порядочно мое изслање навести могла 38) а нарочито да се не бы и сами Г. Г. избиратели у точномъ и совѣстномъ изверженію свое должности сумни каквой подвергли, за взаимну дужность держимъ и я объявити: да у С. Андрейскомъ Собранію, као что онде присутствующимъ 47 Посланикомъ познато есть, само се еданъ единый Г. Павловиѣвогъ имена сѣтио! — и тако не вишество, веће само е еданъ быо, кои е нѣму свой гласъ (votum) дао 39). Я самъ пакъ единогласномъ силомъ вишества за народногъ Посланика избранъ 40).“

Ч. 44. стр. 176. опетъ збогъ прилога оногъ „удадба по Модѣ“ ово стои: „Да и себе и почитаемо Учредничество Србске Новине явно оправдамъ, являмъ, да е онај прилогъ“ Уд. по Мод. у Срб. Нар. Листу Nro 19. ове годинѣ печатањ, јоштъ 1834 (дакле пре него што е С. Н. Листъ на свету быо) Учредничеству С. Лѣтописа за Лѣтопись изъ Загреба посланъ 41). Будући пакъ да до ономадъ тай прилогъ света не

38) А зашто бы по томъ избраніе Гдна отъ Гъ. неупутно и нередно было, ако избиратели ни су башъ сви за нѣга были? Та нико другѣе ни мыслии ме може: него да су выше нѣи за овогъ, а выше за оногъ, али тако да се догодило, да су највыше нѣи за нѣга были. И ово највыше значи вишество.

39) Г. отъ Гурковиѣ толкуе овде Г. Павловиѣ речи. — Толкованѣ знамо, да е филозофическо, гди се гледи на духъ целогъ изложенія т. е. на то, шта е онај, кои ово или оно каже, мыслио и казати хтео, или граматическо, гди се речи толкую. Да узмемо овде прво. По томъ Г. отъ Гурковиѣ тако узима Павловиѣве речи, као да е овај то хтео наговестити, да ни е Г. отъ Гъ. при избору Нар. Посланика у Св. Андрей највыше вотума имао, него онъ, — или да ѣе когодъ одъ читателя на такво што помислити; та онда наравно, да не бы Ф. отъ Гъ. быо за посланика избранъ и оправданъ, него онај, кои бы выше вотума имао. Гди бы дакле Ф. Павловичу и гди читателѣма паметь была, да такво што и помисле? Но и граматически узимаюћи, кадъ се каже у србскомъ езѣку: „выше, выше нѣи“, — то опетъ не значи ни какво вишество или веѣину (Majorität) — ако се не дода сравненіе: „него.“ Или кадъ се каже, да е Г. отъ Гъ. выше фамилія Фишкаль, то значи, да выше нѣи есте, него што ни е, или да е онъ выше нѣи, него другій ко, а комъ се зна, да е нѣи највыше? Или: выше су се нѣи у Пешти при цотопу подавили, то ѣе реѣи, да се выше подавило, него што е остало? Тако исто не може ваљда значити, ни оно, што Павловиѣ каже, да се выше нѣи и нѣговогъ имена сетили, вишество, т. е. да су се выше нѣи сетили него што нису, или да су выше нѣи нега хтели, него оногъ, когъ су нѣи највыше. И само оно израженіе „выше нѣи и могъ се имена сетили“, много ми се умалителниѣ види, него да бы и коимъ начиномъ онаквогъ толкованя доуштало; него да е рекао Г. Павловиѣ; да су се выше нѣи нѣга него Гдна отъ Гурковиѣ, или, да су се највыше нѣи нѣга сетили, то бы онда само то значило; — као и у други езѣци што речи: plures, mehrere, többen, немаю тогъ значеня, одъ каквогъ Г. отъ Гурковиѣ тако люто преза. Есу ли се пакъ заиста выше нѣи онде Павловиѣва имена сетили, или само еданъ единый, као што Г. отъ Гъ. каже, то незнамъ, али мыслимъ, да Гдну отъ Гъ. ни е было вредно збогъ тога тако се жестити, особито ако се можда онъ како вара, као што лако може бити, еръ онъ валя да као кандидатъ и ни е онде при биранію смео бити, а нѣму опетъ, кои е другогъ мнѣнія быо, тежко, да ѣе бити дошао после да исповеди: „богме я самъ хтео, да се другій ко избере а не вы;“ — онъ самъ пакъ inspiratione знати не може, шта е кои одъ избирателя мыслио и желіо, кога ли се кои сетіо, а овде е само о томе речъ была.

40) Да е Г. отъ Гъ. сыломъ избранъ, ако и не бы хтели, морамо веровати, кадъ самъ каже; али я бы рекао, да то веѣ ни е единогласіе, чимъ и еданъ само гласъ има, кои на другу страну иде, него е само вишество гласова; а овде намъ мало пре Г. отъ Гъ. то веѣ и самъ каза, да е еданъ избиратель за Павловиѣ быо, не споминио ни друге, кои су за друге были. — И онъ е опетъ зато единогласно избранъ?

41) Шта е дакле? Г. П. протестира, што нѣговъ прилогъ у Лѣтописъ ни е дошао? А принадежи ли тамо? Ако е што Лѣтописъ изгубіо, то е изгубіо, што му е овај прилогъ одузетъ; само тай да су были ставили у нѣга, у сто добры часа!

увиди 42), зато га е долеподписаный за Срб. Нов. послао 43) израдивши га по свомъ садашнѣмъ знаню езыка. За што га е пакъ Г. Учр. Срб. Нар. Листа башъ садъ печатати изволю, — то се Приложнику замерити не може; „а юштъ манѣ учредничеству Срб. Новине. Та такє малє стварій, као тай маловажный преводъ нїе вальда нужно приписавати 44) изъ туѣгъ дѣла!! — П.“

Ч. 45. на стр. 179. у Поправленію некомъ, Поправлячь, подписанъ: „— О — неприятель подле суετε и славолюбія“ између другогъ говори: „да бы за срдце и характеръ издателя С. Нар. Листа Г. Феод. Павловича и Учредника Срб. Нов. Г. Ант. Арнота похвале достойнїе было, да су ова два иначе знатна ревнителя у нашої народ. Літератури нїове красне Таленте са Духомъ и благороднимъ намѣренїемъ Матице Србске соединили и венчали, пакъ единомыслєно и у искренномъ споразумѣнїю и слоги, мѣсто на свою руку, на славу и користъ нашега народнѣга Інститута свое Листове издавали. 45)

На скоро за тымъ на светъ да Г. Учр. Маг. у тога Чис. 49. стр. 195. писмо едно, кое се управъ не зна и не каже, коме е писано, но изъ смисла е погодити, да ѣ нѣму быти, когъ су ово речи:

„Благородный Господине! Мы смосе надали, да ѣ Народный Листъ и Новина крепка подпора нашегъ неякогъ писменства быти, и своимъ звездозрачнымъ Лучама србства наоблаченный зреникъ осветлити. Аль на велику тугу и жалость ево намъ се место светила на ново помраченѣ грози. Нашъ Листъ и Новина исполняваше до скоро

42) Штєта велика, што е тако дуго задржанъ!

43) То е Г. П. съ пунимъ правомъ могао, него е валя да требало, кадъ е знао, да е тай истїй прилогъ веѣ другомъ коме кадгодъ послао, да овомъ заедно яви, да га не бы употребїо; и тако сваку забуну предупреди; а Г. У. Маг. кадъ е веѣ истїй прилогъ у Народ. Листу печатанъ видїо, да списателя найпре запыта, да ли онъ жєли да се таковый и у Маг. печата?

44) Валя да преписивати, ерѣ друго ѣ быти привуѣи, прибеѣи, придати, приписати, а друго превуѣи, пребеѣи, предати, преписати. А ако е ко овде одъ другогъ могао преписати, то валя да ни е С. Нар. Листъ, кои е исту стваръ пре издао?

45) Како бы за срдце и характеръ списателя манѣ похвале достойно было, ако они у свомъ послу туѣ помоѣи не траже? И зашто да они не смеду на свою руку радити, какво ли е то споразумѣнїе и слога, съ киме ли нужна за издаванѣ Новина и журнала, и какавъ е то духъ и благородно намѣренїе Матице, коме бы оно, што веѣ други за просвѣщенїе народно безъ нѣ и осимъ нѣ раде, сметати могло; и ели она зато заведена, да списательни ништа не смеду выше на свою руку радити него све за нѣну користъ и славу; и е ли свакїй, чимъ е што на ню жертвовао, съ тымъ се обвезао, ништа выше самъ за себе не радити; или се ово само о ономъ, кои е не само онолико, колико другїй, него юштъ и трудъ свой какавъ и услугу нїой жертвовао, разуме, да е веѣ и свакїй могуѣїй свой трудъ жертвовати іой дужанъ? Ово су све толика пытаня, на коя тежко да бы изправлячь одговорити умео. Али найвеѣе е пытанѣ, по чему е срдце и характеръ люди постао предметомъ критїке, и шта показує таково съ ове стране иза грма стрелянѣ, т. е. безъ имена нападанѣ, као што е ово — О —? Какавъ ли е то характеръ? Я бы пре сожалявао, него да бы корєо свакогъ, кои се у такавъ сумнителанъ посао на свою среѣу упушта, као што е кодъ насъ издаванѣ книжевины дѣла, и у толико бы га выше сожалявао, колико видимъ, да е веѣма запливао. Кодъ среѣиы и честиты тысуѣама брєе журналы пренумеранте, иначе и не излазе, и сто струка прихода кромѣ пренумерациє имаю; пакъ опетъ кадъ се какавъ новъ появи, никоме не пада на умъ да то критїзира, и рачуни, колико ѣ издатель съ нїимъ стеѣи и колико списательни кодъ нѣга заслужити: него то се глєди и суди, одъ какве е онъ за светъ ползе, и у овомъ се смислу, у колико той отговара, похваляює, а у колико и како бы юштъ болѣ могао и морао, упуѣує. Ово е права критїка, кою мы слабо имамо среѣу познавати покрай свега тога, што и особитый журналъ за книжество и критїке имамо.

краснимъ примѣромъ дату речъ, но у магновенію ока штасе зби, Богъ да зна; у едан-
путь зачеше по народу место обеѣани полезны наравоученія, совѣти и примѣра „бодль-
во триѣ, чкалѣве и смрдльиви штирѣ“ туѣи изводи сеяти, и сотима свое читаоце зани-
мати. 46) Даль е то утѣха Србскомъ роду, кои одъ свои уста укида и драговольно
на народный жертвеникъ приноси, да за свою ревность у име полезна науки блатава
грденя преко свои сонародника (?) слуша? да ли се то Народнѣму Листу и Новини
пристои да распру меѣу Госп. Стеиѣмъ и Стаматовиѣмъ равна? 47) Ако нѣи два
какову меѣусобну поречицу имаду, за кою мало кои читатель Листа и Новине оѣе да
зна, а они се могу другимъ путемъ а не средствомъ народнѣмъ Листа и Новине прав-
дати? 48) Овако-мысле и суде Срблыи у Хорватской о народнѣмъ Листу и Новини,

- 46) Дописатель чини се, рекао бы, невешть о свему, што е Новина веѣъ и дотле кавге тражила
и заметала; и као Нар. Листъ, кои никогъ нѣе дирао, криви, да е, незнамъ, каква зла
починію, што се Г. Стеиѣа отговоръ Стаматовиѣу покрай нѣга разаслао. Но отговоръ овай
ни е Нар. Листъ, него стварь за себе, коя каква е годъ, себи е; и да ни е съ Нар. Ли-
стомъ разаслата, она бы другимъ путемъ была, кадъ е веѣъ еданиуть на светъ изишла.
А оно: бодльиво триѣ и т. д. я не налазимъ толико у овомъ отговору, него видимъ, да
смо и изъ нѣга не мало научили, и да бы іоштъ и выше, да су Высокоуч. Г. Г. препира-
тели іоштъ болѣ при ономъ остали, о чему су се разговарати управъ почели, т. е. прави-
лама нашегъ езика, начина писаия, и речи кроеня. А Учр. не може и не мора ни за оно
све отговарати толико, што се башъ у листовма нѣговимъ пише, него свакій писатель за
свое, а камо ли да се окривити може за штогодъ, што е ко иначе на светъ издао, пакъ
нѣга замолио само, да разашлѣ. Или дописатель суди, да онда текъ онъ треба да то цен-
зуріра, пакъ ако му се свиди, да неѣе коме быти по вољи, сасвимъ да сатари?
- 47) Нар. Листъ видилисмо да никадъ ни речи ни е рекао у той распри, а камоли да е равнао,
или едной ил' другой страни држао страну, као Маг., кои е изнео у Ч. 39. подъ именовъ
епіграммъ трыста чуда на Г. Стеиѣа. Одкудъ дакле овай укоръ Нар. Листа; дописатель
или ни е видіо све оно, што е у Маг. веѣъ было, или ни е хтео да види?
- 48) Та Г. Г. Стеиѣъ и Стаматовиѣъ ни су дедовину нит' и какву трговину смешали, нит' се
шта посваѣали, пакъ да процесъ зато тераю, него се разговоръ повео о књижевнимъ во-
просма, кои се свию насъ тичу, и о коима, у колико су такви, свакій, кои разуме, треба
да чита, и да мысли; а не да іѣ гледи као парницу или споречицу, коя се само оногъ
тиче, вои е води; ко пакъ ни е зато, тай нека остави то другима, кои есу, и нека чита
оно, што му е по вољи, а помысли, да ѣе оно опетъ другима быти, што нѣму ни е.
Тако не само да радо треба пріймити, ако журнали такове полемике даю, кое су найспо-
собнии начинъ узаймогъ наученя и у свему истине и совершенства докученя, него е за то-
лико веѣу несреѣу сматрати, колико маиѣ таковогъ меѣусобногъ разговора и исправляия
кодъ насъ быва и о езыку и о другима іоштъ важнимъ вопросма обще ползе. Књиже-
ство безъ критике е разбіена войска, гди се незна, кудъ кои иде и шта ради, шта ли и
како треба ради, и ели добро оно што се ради; критика чини, да књижество зна за себе,
и познае себе; она треба да сваки коракъ у књижеству позорльиво прати, пакъ тако све у
целости држи и руководи; ерѣ едногъ писателя погрешка сто други за собомъ повуче, и
ако еданъ мало посрие, читава ѣе се поворка за нѣимъ занети, пакъ оттудъ шта се раѣа,
доста насъ е и само наше жалостно искусство научило; а да се свакой безпутности одма у
почетку свагда на путь стане (*principiis obsta*), и криво умствуюѣи се освесѣую, выше бы
вредило, него де іоштъ толико пишемо и печатамо, а не дотеруемосе и не поправлямо, него
свакій иде и ради за себе. Ово е после неслога, ерѣ слога само у общой жельи и теженю за
просвѣщеніемъ може быти, а миѣниа свагда различна остаю, пакъ тако и средства и начини къ
оной цѣли; и узаймно поправляиѣ не само да не вреѣа слогу, него то е неслога, ако ко за то
неѣе да зна, веѣъ иде, кудъ онъ зна, и ради како хоѣе. А што на последку препирания таква
никадъ нису одъ личности сасвимъ чиста, нит' икадъ могу быти, докгодъ люди буду лю-
ди, кои свое страсти и слабости имаю, и не бы постали анѣели, то е само мала неугодность
за читателя, кою ѣе свакій за любовь ползе кою сама стварь доноси, и кое нигди безъ
терета ни е, толико радіе трпѣти и толико маиѣ на умъ узети, колико выше на ову гледи
и колико выше ове налази. Препиратели пакъ колико су и ума просвѣщеніегъ и срдца

пакъ се надаю, да ђеду и проча Србска браћа а и савъ славскій родъ тога миѣнія быти; зато Васъ Господине любезно и братскіи молимо, да небисте у напредъ подобне распре у нашу Новину ставляли и сотимъ у народу волю ко читаню кнѣга угнѣтавали и т. д. 49). Србљи у Хорватской на Реки купи.

Найпосле на сва ова десетократна задиркиваня и као на мейданъ позываня, отговори еданпутъ Г. Павловичъ „Две три речи“ гди изкаже своя, као што се оно у почетку захтевало, о Маг. миѣнія, и то не хотећи Читателѣмъ у самъ Листъ уценьивати покрай нѣга као изванредный додатакъ да „ко хоће нека чита, а ко нема волѣ, нека остави,“ съ овимъ заключаваюћи: Мене Г. Арнотъ у свакомъ скоро Числу задиркуе и друге, да дираю, радо пушта, или иѣ самъ позива и наговара. Зато самъ садъ толико пута веѣ позванъ, премда и садъ, калятисе не желећи, съ найвећомъ невольомъ, устати морао, да съ овимъ Гдну Арноту напросто и накратко кажемъ, нека онъ гледи свой посао, а мене и фалити и хулити некъ престане; прво не требама, а друго не заслужуемъ. 50)“

изображеніегъ, съ тымъ ђеду свагда показати, колико выше или манѣ личности и свои пристрастія у такве разговоре уплећу. — Ово е мое слабачко о овимъ стварма миѣце, за кое извиненія молити морамъ, ако ни е са свимъ сложно са миѣциемъ ове браће изъ Хорватске, кое они веле, да ѣе быти и миѣцие не само целогъ Србскогъ Рода, него и целогъ Славенства.

49) Г. У. пріймио е овай совѣтъ ево, али се не влада опетъ по нѣму; него башъ сасвимъ противъ нѣга даде онаѣ епиграммъ као у пркосъ. Пакъ шта на то веле ова браћа изъ Хорватске?

50) У овомъ своемъ отговору изпицао е Г. Павл. и показао слабине Маг. ако и не све. Я едно зато, што на то одъ друге стране никадъ ништа ни е отговорено, дакле све се за истину признало, а друго, што е овай мой прегледъ найвыше Г. Г. Читателѣмъ Нар. Листа наметнутъ, кои су то, што е у нѣму и покрай нѣга долазило, читали, али нису можда свашта, што се съ противне стране говорило, неѣу овде оно, што е веѣ еданпутъ казато и познато да повторяма; но нѣка примѣчанія моя додаемъ:

а) Г. Павловићу е за чудо, како е Г. Перласка на то дошао, да онъ србскій журналъ издае; кое да е заиста чудо, показало се, ерѣ ове године веѣ не каже выше Маг. да му е Г. Перласка издаватель, него првогъ е числа Г. Арнотъ быо и издаватель и учредникъ, а други е садъ само учредникъ; издаватель се сасвимъ изгубио, у Маг. поне нема му ни гласа ни трага.

б) Г. П. е нашао, да е то име „Србска Новина“ зло было Магазину издевано, и ово се некако потврдило, ерѣ ове се године Маг. и тогъ имена одрекао. — Речъ „Новина“ у единственомъ числу кодъ Србаля досадъ ни е никадъ ништа друго значила, него вообщее: новостъ, — што ново (*Neuigkeit*); а особено као таква Новиномъ се зове: први плодъ усева (*primitiae procreationis, Erstlinge*), особито жита, кое и мала деца знаду, кадъ еду лепинѣ одъ нове ране; нова млада у кући и т. д. А списаніе, кое новости явля, свагда смо звали „Новине“ у множественномъ числу, нитъ е ко и кадъ казао: читао самъ у Бечкой, Будимской и т. д. Новини едну новину; — него у Новинама. Учредничество Маг. прво е то преокренуло, и као што е мода воѣа, премда и сама доста слепа, за коимъ люди тако радо и слепо иду, као у обичай е веѣ ушло кодъ гдикои, не звати выше Новине Новинама него Новиномъ по новой моди. Но ако бы запитали Г-а У. кадъ е поедина вѣсть, коя намъ се явля, новина (единственно) како да су выше нѣи скупа опетъ Новина? Морао бы человекъ мыслити, кадъ онъ (по влашки, покирянъски, како ли?) пише Новину а не Новине, то валя да и носи гаѣу и чакширу а не гаѣе и чакшире, и валя да иде на врату, кудъ иде, а не на врата. Жалостно е, да кодъ насъ има люди, и іоштъ писателя, кои држе, да се у езыку свашта и свакояко може, — може наравно, ерѣ никомъ се неѣеду извинити вилице, ма како наопако говорио; — но іоштъ е жалостниѣ, кадъ такви люди да тогъ доѣу, да као они буду, на кое се други угледаю; а найгрѣе е, што намъ е литерарный и Магазиный, кои бы требало да е огледало можлигъ найвышегъ совршенства поне у езыку и

Ове две три речи были су за Маг., у место да бы га задовољили и осветили, ватра у сламу бачена, која у 52 му Ч. подъ насловомъ „србско списателство,“ овако букне: „Пешта. Г. Теодоръ Павловичъ Адвокатъ и Членъ народнѣгъ нашегъ заведенія Матице Србске *) издао е ови дана подъ собственнымъ своимъ именемъ — „Позывъ на пренумерацию на Србске Народне Новине. Я молимъ Любезне Читателѣ Срб. Новине, да не бы смели и за едно узели ту нову сорту новина (Serbische National-Neuigkeiten!?) са политическимъ Новинама, кое е Родолюбива наша и свакогъ подкрѣпленія достой-

штѣлистки, и да у томъ онъ туђе погрешке поправя, самъ одма у глави, — своимъ имену — тако сакатъ на светъ дошао.

в) Г. П. премеѣ тай Маг. и нѣгово опредѣленіе: „за Художество, Книжество и Моду“ пакъ суди, да имамо много пречи и важнии струка знания, съ којима намъ се бавити треба, него што су ове, да се за нѣи особитый журналъ заводи; а овај да се и тѣмъ предмету, за кое е заведено, слабо држи. По момъ миѣнью доста е добро полѣ, на кое е Маг. овај поставлѣнъ, и у овомъ призренію добро намъ дошао: но несреѣа и штета е свакояко, да се онъ свогъ опредѣленія слабо држи. О художествама — тако важномъ и обширномъ полю, кое у пространіемъ смыслу све што знамо и умемо, све што имамо и уживамо, или треба да знамо и т. д. обузима — јошть ни едногъ понятія и упознанія у овомъ Маг: за художество; веѣъ ако ко съ друге стране не зна и не научи, Маг. овај за художество, ако онъ и далѣ тако буде за ово, као што е досадъ, може сто година читати, онолико ѣе знати о художеству, колико е и пре знао. Поне како се сирѣе и мастило, шеѣеръ одъ рече, бое и мазови и т. д. праве, да насъ е одъ све неволѣ овај Маг. за художество научіо. О Книжеству, на хрпу гледаюѣи, выше намъ Г. У. дав у своемъ послу „Србско Списателство“ но по важности и ползи слабо што, него голу понайвыше читулю имена списателя и наслова книга а и у томъ недостатака свакояки, гди не зна човекъ шта да мысли, или е Г. У. само зато Маг. и „за Книжество“ назвао, да може овај свой посо протурити, или овај зато меѣе, да буде само што, што бы какогодъ оной безъ обзира узетой титули одговарало. — О Модѣ пакъ само намъ толико Маг. каже, да е у приложеномъ му образу бела аљина бела, црнъ шеширъ црнъ, угаснто плаветанъ фракъ франц-блау и т. д. или Cibergroß одъ Grois-grain; а Bekes са Kragи-омъ одъ Sam-ота; (тако вели овај србскій Маг. на стр. 296.) и по овомъ могао бы се Маг. овај исто тако и јошть правіе „Маг. за рану“ назвати, ерѣ о цени ране свагда двапутъ выше има у нѣму, него о Модѣ; а найправіе, т. е. кадъ погледимо, чега найвыше има у Маг. незнамъ заиста, за шта бы могао реѣи да е онъ; Криминалитети: убійства, краѣе, и свака злочинства, празне гаталице и лакрдіе, то су му найобичнии предмети, и покрай овы после неѣко подражанѣ онога, што су у Нар. Листу види, (тако да ѣе најпоследна то изиѣи, да ѣе мо два Нар. Листа имати, ако когъ мразъ не убіе), а помало пашквилла, и у место критіке, као што смо и у овомъ погледу видели, кое каква мутеня. Ово е одъ почетка еднако досадъ тако, премда се ту доста говорило и световало. Реѣи ѣе ми се можда, да е Маг. овај за Моду по образу ношиѣ, кои се покрай нѣга меѣу; али я мыслимъ, да Маг. треба по ономъ, што е у нѣму, да се познае а не што е поредъ или и за нѣга. Модежурналъ морао бы руководитель быти доброгъ вкуса и у томъ смыслу съ модомъ се по дужности свойски занимати, о нѣой са сваке стране, пакъ и за ню и противъ нѣ писати и то не само, што се одела тиче, него свега, съ чимъ и у чему живимо, а не дражити само безазлене душе свакой треѣій данъ другимъ и другимъ кроемъ и изгледомъ аљина, да најпоследе почитателѣи а особито почитателѣке Модѣ мораю у очаяніе доѣи, пакъ тако само јошть праведнимъ постати оно негодованѣ, съ којимъ се и Модѣ и Модежурналъ кодъ строжіи умствователя прійма. Србскій Модежурналиста валя да бы могао за две године и на ношню нашегъ Народа погледати, и у томъ едне съ другимъ насъ упознати, валя да бы могао на умъ узети, како нашъ простъ човекъ иде у сировомъ коживу и најдеблѣмъ сукну, мастномъ тврдомъ и тежкомъ шеширу, у худѣ опанцы или незграпнимъ чизмама съ коньскимъ потковицама, а сна поредъ нѣга и кѣи у самой свили одъ пете до главе, или поне у цыцу и перкалу, у златномъ везу, шпанскимъ чипкама, скупоцены цвѣтови, найтаньимъ чарапама (аљ куповнимъ), Бечкимъ цыцелама и т. д. каколи се други редови обоегъ пола у овомъ владаю, како се гдигди виде у мужа наглавлѣни рукави, а у жене бисеръ на врату и перѣ на глави, пакъ казати, ели то све као што треба, и у колико за такво не бы налазіо, болѣмъ насъ научити и упутити; (ово е у той едной само струцы, а

на Матица Србска издавати намѣрвала (? sic —) 51) или са Србскомъ Новиномъ, кою издае (salva venia 52) Арнотъ и Мѣдорезаць Пештанскій Г. Домінікъ Перласка. — *) Онаи истый, што е на особиту препоруку Матичину одъ Руссїиске Академіе као найзаслужнии у Роду Србскомъ Літераторъ колаину добио —? У“ 53).

И съ тымъ заключи Новина свое прво полгодишиѣ теченіе, на заиста себе и духа свогъ найдостойнии начинъ; и почне друго, но не престане терати, што е дикла навикла.

гди су друге?) али свуда погрешке само поправляти, а, не люде и народъ цео ружити. Ово бы одъ прилике моя понятія была о Маг. едномъ за Худож., Книжж. и Моду, о коима ако Г. У. овога другчїе мысли и држи, да се Маг. само треба да зове за то, а да кое ште друго, о ономъ пакъ зашто е, найманѣ дае; нека му буде просто, ерѣ мыслити не могу, да онъ зато о томе свему, за што е Маг. отворио, тако мало ради, што не бы довольно за то преправлѣнъ быо, него само што те послове не држи за вредне, да онъ свое умие сыле на нѣи троши; премда и овда вопрось остае; зашто се учредничества Магазина примао, кои е управъ за те ствари? Я овде о Маг. и ономъ, што е у нѣму, вообще само говоримъ, ерѣ ово и не хтело быти критическїй преѣдъ Магазина, него само онога, што се у едномъ отношенію у нѣму и о нѣму говорило: али ако бы се захтевало, да свашта по едино на испытъ узмемъ и покажемъ съ драгомъ душомъ ѣу служити другомъ приликомъ.

51) Дакле то нису политическе Новине, што Г. Павловичъ издае, него друге некакве? Може быти, да се нашло и слаби душа, кое су и поверовале ономъ пророчеству, кадъ е Г. У. Маг. съ нѣимъ предъ те Новине, іоштѣ докъ нису оне ни почеле излазити, изтрчао: али шта ѣемо садъ о Новинама, шта ли да о томъ пророку судимо? И ели ово она нѣгова слога, ели ово критика кодъ нѣга?

52) Мора быти да Г. Арнотъ самъ свое име за нешто гадно држи, кадъ се устручава иначе, веѣъ „съ опроштенѣмъ“ изреѣи га. А како да е разумео човекъ оно, да Новину издае s. v. Арнотъ и Г. Перласка, кадъ у нѣой самой на истомъ Листу съ неколико редова ниже стои: Антонїй Арнотъ Учредникъ, Домінікъ Перласка Издаватель С. Новине? Или е и Г. Перласка учредникъ, ако е и Г. Арнотъ издаватель?

53) Да е добью, то знамо, али да е Сл. Академія рекла, да нѣму то, као найзаслужниемъ Србскомъ Літератору дае; неверуемо. Г. У. кадъ то тако извѣстно каже, мора быти да е ию пытао, ако ни е треба одъ нѣ, да иште рачунъ, зашто е тай поклонъ учинила, а не да оногъ, коме е учинѣнъ, напада. Гди ли то стои, да онаи коме се отличїе какво учини мора найпре за найзаслужниегъ одъ свїю други люди узаконити се, коиимъ се то путемъ, по чему и одъ кога има пресудити, и може ли се пресудити? Даю ли се заслуге на хватъ или на меровъ или на фунту мерити, пакъ да се може знати: оваи има по хвата или ¼ мерице выше, а оваи 10 Лота теже заслуге? Доста да е Г. Павловичъ еданъ одъ найзаслужнии Србски Списателя — то ѣе текъ и Г. У. допустити, — а у свакомъ прирѣбїю одъ свакога на свету заслужнии и не мора а и не може валя да нико быти? Славна е Академія Г. Павловиѣа за достойна те почести нашла, и съ тымъ прирѣбїе колико на нѣга, толико на Матицу и све насъ показала: а мы место дужне благодарности и радости вичемо да она не найзаслужниегъ погодила, и онегъ не кажемо, кои е тай, кой бы найзаслужнии быо. Нека куша среѣу Г. У. и нека каже едного, ерѣ сви заслужни текъ се не могу съ колаинама надовольити: пакъ да видимо, шта ѣе да буде. И зашто онъ кадъ то за упутно држи и свако друго наименованїе, чести и т. д. подаренїе не узме на испытъ; пакъ не тражи свугди, ели онаи, коме се то чини, одр свїю други, коима бы се учинити могло, найзаслужнии? А найпосле шта е Г. Учреднику Маг. збогъ те колаине неправо, ко е нѣму кривъ, што онъ съ овимъ іоштѣ онда на свету ни е быо? Садъ е веѣъ друго, садъ е и онъ заслуга учинїо за Літературу нашу, покрай кои може на таквїй даръ изгледати, само нека се мало претрпи, докъ доѣе и нѣму време, а ако мысли, да препорука ту што вреди, нека узме такву одъ свогъ господара, као што каже, да е Павловичъ на Матичину препоруку оне чести удостоенъ, пакъ валя да ѣе и нѣму Богъ дати. Него да видимо, и съ овомъ препорукомъ шта е. Да узмемо, да е Г. У. добро о свему извѣштенъ, т. е. да е она заиста учинѣна, пакъ шта е зато? Дакле Матица треба да Г. Павловичу, кой е толико година служи, одрече сваку добру речъ за нѣга, и то бы упутно было? Да ли Г. Перласка Г. Учредника свогъ не бы препоручїо, гди бы могао, и гди бы оваи желїо нѣгове препоруке? Него друго е питаѣ,

У првомъ таки идућегъ теченія, т. е. 53 Числу Маг. стои овај Мирковъ поетическій полетъ „О кукавицы.“ Закукала люта 54) кукавица. Башъ погоди кадъ е веявица, Невидила, да е близу ловаць: Пре времена паде — ахъ 55) у Лонаць!!! 56). А. Высокоуч. Г. У. подъ звездомъ подмеће овомъ дивномъ спѣву четиры последня одъ оны стѣхова изъ Нар. Листа, у коима Г. Павловичъ радость свою изьявлюе, што е еданпуть одъ толико година и одъ Г. Светића прилога добио 57).

Доциѣ мало изиђе одъ —О— покрай Ч. 66. овај: Додатакъ къ Серб. Новини: „Господину Учреднику Србске Новине! Не као органъ публичнога миѣнїя, — нити као страстный критікеръ 58) него као дѣйствителный членъ народнѣга Института „Матице Србске“ осећамъ себе принуждена, Вами у смотренію извѣстїя и Прилога, коя Вы у Вашу, иначе почитаему Новину ставляте, већу предосторожность препоручити, и Васъ учтиво молити, да бы у будуще, пре него што на Матицу Србску односећа се извѣстїя и примѣчанїя печатате и обнародуете, себе о достовѣрности овы додатка непосредственно кодъ Матице, или поне кодъ нѣни дѣйствующихъ членова точно извѣстились, пакъ свету истину лажнымъ клеветамъ предпочитовали 59) да не бы чрезъ прво недо-

ели та препорука заиста искана и дата. Матица Србска, коя е и кодъ насъ а особито онда јоштъ добро непозната, и коя е требала и треба, да се сама кодъ иностраны ученымъ дружба упозна, да на то дође, да она друге люде упознае и препоручуе, пакъ јоштъ кога, свогъ Учредника? А Г. Павловичъ, да е на ту мысль дошао, да нѣму треба само, да узме одъ Матице препоруку, пакъ ће добыти ово или оно, кое онъ по миѣнїю Г-а У-а не заслужуе. Та кадъ већ не заслужуе како се може опетъ рећи, да е или онъ или ма ко и помислио на такво што, а камо ли да е трајю, а Слав. Академіа да е текъ на препоруку чїю годъ ово или оно учинила, негледаюћи, ни одъ кога е ни за кога е ни каква е она препорука? Чудна понятїя има Г. У. о ученомъ дружству и нѣгови послови, премда е и онъ „учено дружество“ заводіо. —

- 54) О кукавицы до садъ смо свагда певали и певати слушали, „сыня или тужна кукавица.“ Мирко јой првый даде тай епитетонъ, да е „люта.“
- 55) Ово „ахъ“ заиста е метнуто, да сезначи жалость певца, и ту заиста и означава? Као да га гледи човекъ, како се превїя одъ жалости.
- 56) У лонаць башъ паде кукавица? Валя да певцу? Добаръ апетитъ.
- 57) Али како се ово едно съ другимъ слаже, Богъ ѿ знао, и одногъ и другогъ. И ово е одговоръ нѣни на укорѣ нѣни писаня, (а особито оне Миркове выше него Катонске мудрости, да е Србљинъ као нико, а жена му љубра) ово е критика нѣни?
- 58) Добро да намъ каже извѣститель, да онъ ни е страстный критікеръ, еръ иначе врло бы лако човекъ, кадъ овај нѣговъ додаткъ мало далѣ узчита, то найпре и найпре помислио; а да онъ ни е органъ публичногъ миѣнїя, то ни е нужно было ни казывати то и тако, да е онъ то, и да каже ко, нико неће веровати.
- 59) У додатку се овако лепо светуе Г. У. а у самомъ Маг., и то оноу истомъ Ч. нузь кое е додаткъ овај оправлѣнь, стои опетъ придика Матицы одъ некогъ I., кои каже, да е она зато заведена, да бы свака книга рипст на време изишла, на кое се обяви, и да не бы было у кнїгама тицог. погрѣшака, пакъ јой дае советъ, да не треба само они, кои по 100 фр. у кассу даду, да буду членови Матице, и да нѣне послове раде, него да се прїймаю и учени люда ма ништа не дали, и коре е, што се ови тако не прїймаю. Но то е уставъ Матице, као и сви други, за кои ню валя да не треба протеривати; него желити, да се, ако ни е наибольшій, своимъ путемъ измене. Али зашто да се управъ овај еданъ изменюе? Та тїи учени люда ако не маду у кесї, валя да имаду у глави, ако су заиста учени, пакъ нека напїиу што, што се у 100 фр. прїимити може, и то некъ поклоне касси Матициной, као што су други готове новце поклонили, пакъ готовъ цосо; Матица и тако плаћа за дѣла, коя прїими, да на светъ изда. Него ово е опетъ еданъ одъ особито учены, кои веле зато, што се они у Матицу, ма да јой ништа неведу, да даду, съ лімуномъ не зову, да съ нѣнимъ стварма уређую, да нитъ се шта у Матицы ради, нитъ се уме, нитъ же се кадъ моћи, и да као у Матицы, кадъ нѣни нема, и нема никогъ ученогъ, или (као што I. вели) кнїжвеногъ, него сви су, кои су само 100 фр. положили, пакъ далѣ о целомъ послу ништа

зрела, а одчасти зловна примѣчанія и израженія веѣ еданпутъ уцвелѣна Србска Матица, и по други путъ кодъ публичнаго миѣнїя, равно и кодъ владѣнїя; поредъ све нѣне невинности и благородне Дѣятелности у подозрѣнїе, (кое е теже него смртну каштигу носити) пала, пакъ и у овомъ призрѣнїю „Ой косоово незеленило се“ — тужно запевати принуждена была. — Мени е познато Ваше безпримѣрно совѣстно основоположенїе у смотренїю прилога, кои Вамъ се одъ стране Списателя вовѣраваю и Вы колико чести, толико разуму и слободи Духа сходно поступате што прилоге, као што Вамъ се шилю непоправлѣне и не нагрѣне у Новину ставляте, а не као што учредничество Нар. Листа обичествуе 60), али поредъ свега тога нетреба заборавити да е главна задаѣа, Ваше миле намъ Новине поучавати, увеселявати и истину казывати. — У Новини Ч. 52 каже безстыдно ругаюѣи се Вашъ Извѣститель (безъ

не знаду. Него да су они у нѣой, онда бы то све другїе, пакъ и сигурность она была одъ закасненїя кнїига и погрешака у нѣима. Ако кои, овай уставъ у томъ ни е хрѣавъ, и ако бы требало што изменути своимъ путемъ, то бы валя да найпре требало оно, гди е уреѣено, да се само готовъ новацъ и не маѣ него сто фр. одъ едногъ и то на еданпутъ прїйма, и да Матичицъ свакиъ новацъ у касси бадава лежати мора безъ ползе, докъ не доѣе на нѣга редъ, да се извади и у кнїиге уложи. А зашто да се не бы уредило, да се и завѣщанїя ма не была тако велика, да интересомъ само едне године превазилазе оно, што су други свега дали прїймаю, да се 100 фр. или выше почастно (ratatim) а не мораю на еданпутъ, и да се у поузданномъ обвезателству, поредъ плаѣаня лихве или безъ нѣ, а не мораю башъ у готовомъ новцу положити, а готовъ новацъ, кои се у касси налази, да се подъ интересъ на сигуранъ начинъ издае? Мени се чини, да бы овимъ начиномъ и досадъ веѣ Матица много ячїй фондъ стекла была, а и одсадъ выше приложника добывала, и да бы она текъ онда са свимъ утемелѣна была, кадъ бы се дотле довело, да се съ интереси само одъ капитала ради, а капиталъ самъ не улаже. Но и ово не наводимъ я да кривимъ уставе Матице, но само да повода дамъ и другима о овимъ стварма мыслити; свашта временомъ зре. А што Г. коре далъ Матицу, зашто да она сама, т. е. нѣни членови сами, не пресуѣую кнїижевна дѣла, коя юй се подносе, да ли заслужую, да се на светъ издаю, и збогъ овогъ као захтева, да треба ти учени, кои бы то пресуѣивали, да се туне у Матицу прїиме: я башъ у томе налазимъ одъ стране Матице безпристрастїе, што она не зато, као да она нема членова, кои бы то радили, него управъ, да оно одъ стране свое покаже, и одъ други отличны люди замоли миѣнїе о такочи дѣли, и по овомъ се влада. А зашто да ови мораю зато членови Матице бити, да ово или оно пресудити могу? Матица е само да издае на светъ дѣла, коя заслужую да се издаю, а коя то заслужую, то треба да обще миѣнїе каже, будуѣи пакъ, да се савъ светъ не може изпытивати наравно да е найболъ онакве люде, кои е миѣнїе найважнїе пытати, и кои е годъ и кадъ одъ Матице замолѣнї, за свое о дѣлу каквомъ, кое се нѣой подноси миѣнїе, я неверуемъ, да е ко помыслио: а шта ме пытате, кадъ я нисамъ Членъ Матице, него башъ е у томъ, уваженїе свога миѣнїя и почитанїе одъ стране Матице налазио. Г. по свой прилцы првїй бы быо, кои бы, да се на нѣгово миѣнїе и судъ о чему спадне, другїе мыслио и чинїо. Али оставимо овога известителя; свакиъ суди, како зна; него како да человекъ разуме Г-на У. кои е и самъ, као што ѣемо далъ видити, у кованию тогъ додатка участникъ быо, гди се тай нѣговъ поступакъ худи, што свашта у своїой „иначе почитаемой Новини“ за Матицомъ говори или говорити доушта: пакъ опетъ башъ са свимъ томе противно у исто доба у Маг. свой ставля, гди се опетъ Матица напада; онъ или едно или друго не држи, или ни едно ни друго?

- 60) Дакле поправити што, ни е разуму, ни е слободи духа и чести сходно? А шта е то и чїе е у Народ. Листу нагрѣено? Мора бити да су Г-у — О — веѣ додїале тужбе Списателя, кои на нѣга апелїраю, како имъ У. Н. Листа неправо чини, кадъ се онъ то тако явно веѣ люти? Или онъ само зато жели, да свашта онако изиѣе, као што Списатель напише (премда овай и остави на Учр. да му што поправи или га башъ и самъ зато моли) да бы онъ после имао шта критизирати? Него ако шта овай нѣговъ, или овакавъ додаткъ, ма да е на кога, као што е овде на Г. Павловиѣа, натегнуть, я самъ уверенъ, да бы овай, ако бы га у Нар. Листъ метнуо, якъ прекрстїо, или као што онъ вели, нагрдио быо. —

сумнѣ балаваць Богинѣ продрзльиве простоте) 61), да е и Матица Срб. намѣравала политическе Србске Новине издавати! — не мыслеши далѣ, да онде неможе выше речь быти о голымъ ништа неважешимъ намѣреніама и желяма, гди уставъ Мат. Срб. у §. 6. налаже „да се и Новине издаю, да се Учредникъ плаћа и сви трошкови зато чине.“ — Довде бы довольна шибльика была, за поучити известителя, подъ Маскомъ Езопа, али почитаемый Публикумъ и милый юначкій Родъ нашъ треба обширно и савѣстно известити, и овомъ приликомъ доказателно увѣрити, да е Матица у смотренію издавани Новина уставе свое точно наблюдавала; слѣдствомъ тога находимъ я за необходимо нужно, заключеніе Матице Србске у присутствію Благородногъ Г. Коммиссара Дамяновича и остали Членова М. Іоанновиѣ, Г. Станковичъ, Г. Трифуновичъ, Пе. Раичъ, Д. Велькова, Пав. Риѣичкій, Сүмеон Шиѣаръ, Пав. Тео. у Собранію 3. Фебр. 1828. 62 држаномъ одъ рече до речи ставити: „Нр. 6. Еданъ одъ началны свевысочайше одобрены и потврѣены Матице устава будући, да она и политическе Новине Србске издае — заключено е да се за Матицу Право полит. Новине Србске издавати измоли, и препоручено Г. Павловичу Секретару Мат. Срб. да проектъ Рекурса овога на Маѣар. Канцелларію сочини, и скоро собранію предложи.“ — Г. Павловичъ, као што е познато — жаромъ Родолюбія одушевленъ, и показуюћи, да му поредъ свое собствене и слава нашега Народнога заведенія Мат. Срб. на срдцу лежи, нашао е за добро, ово бремя торжественно на себе примити, увѣраваюћи Собраніе, да ће, ако му се и невиди да су политическе Новине нашемъ Народу одъ ползе 63) Рекурсъ сочинити, и Матицы поднети — кое е и учинію, и собранію Мат. Срб. подъ 1. Маіомъ ове године држаномъ Рекурсъ едва (?) 64) поднео; но у исто време поводомъ едногъ Члена, слѣдуюће изяснію, да е сирѣчь и онъ самъ за себе збогъ права полит. Новине издавати веѣ Рекурсъ на Ныово Величество оправіо 65), а да се онъ пробитачномъ скоромъ рѣшенію надати, узрока

61) Не треба заборавити, да е то самъ Г. Учредникъ Мат. быо, и тако да ова титула, у колико приличи, иѣму се дае.

62) Казато е, да е погрешка и да читати треба 1838.

63) Павловичъ каже, да е онъ само то казао, да неће быти одъ ползе за Матицу, да за право издаванѣ Новина, него болѣ да за Типографію рекуріра, о којой е такође была речь, и да е хтео, да имамо и едно и друго; — као што е и могло быти, али тако само, ако Матица неузтражи оба двоє. Садъ ко е болѣ судію, и Матицы добра мыслію, они што су навалили за Новине, пакъ збогъ тій и садъ, кадъ иѣ веѣ имамо, сваѣу траже, а за друго нит' ходеѣу да знаду, или они, кои мысле, да за Матицу и ни е да Новине издае, него іой желе оно, што іой е нуждніе и безъ сваке сумнѣ одъ известіе и вѣчите ползе?

64) Едва после три месеца? 10 — 15 година прошло одъ кадъ е у плану (или ни е то само планъ, што е у Штатутма Матице, него то се нѣой налаже, а одъ кога?) да и Новине издае, и садъ она заключила, на то право искати, пакъ то е страшно задоцило, што е Г. Павловичъ препорученый му рекурсъ у другомъ одъ оногъ, у комъ му е препорученъ, собранію предао, после три месеца, меѣу којима е и ужасъ и неволя потопа была. Ни е іоштѣ доста брзо Павловичъ урадію; требало е онда, кадъ е савъ светъ стрепію, шта ће быти, или за оно време, гди е свакій главу у торби носио, и после кадъ е страхота препаѣена; и къ себи се едва долазити почело, да е Г. Павловичъ седио и Рекурсъ правіо за издаванѣ Новина за Матицу, ерѣ то е много и од' свега прече было, и онъ бы безъ сумнѣ та и урадію, и будући да собранія нѣе было, овомъ — О — покорно поднео быо, да е знао, да ће се иначе кодъ иѣга замерити, али неможе човекъ свашта знати.

65) Овдѣ хоѣе да доведе у колізію известитель Павловиѣа и Матицу, но не каже ништа о времену, кадъ е Павловичъ за себе рекурірао, нит' е гди и после казао, премда е о овомъ вопросѣ учинѣнъ. Я самъ се желио о томъ известити, кое бы и — О — и сви иѣму равни могли и морали, да имъ е до истине: да е рекурсъ Павловиѣевъ у овой ствари веѣ Нов. 1837. кодъ Высокосл. Унг. Мѣстозаступногъ Совѣта подъ Ч. 37519 у пертрактаціи быо, а Матица а у Фебр. 1838 заключила, да рекуріра, и Г. Павловиѣу препоручила, да іой проектъ тогъ

има; али да е поредъ свега тога єдино намѣреніе нѣгово ово право Новина, кадъ га добіе, М. С. поклонити. — Матица налазећи се у чуду погружена и скоро неутѣшна но притомъ великодушна, повинуе се овомъ предложенію 66) (нѣногъ єдногъ одъ наймилихъ сынова) изузимаюћи єднога члена, кои е знаюћи Історию паденія Матице и Лѣтописа 67) а место овогъ нечаянногъ рођеня „Народнога Листа 68) и презираюћи мужественно одъ мали душа силомъ наметнуте поклоне и благодарїя противанъ овоме заключенію быо, и при оваковимъ обстоятелствама за излишно сматраюћи, да и она збогъ Новина особиту молбу у Бечъ оправля, и тако остави се сочиненіе и одъ Г. Павловича поднесенный іой Рекурсъ безъ далѣга употреблѣнія. — Докъ е Матица у радости пливаюћи чекала 69), да іой Г. Павловичъ право свое на издаванѣ Новина по

рекурса сочини и поднесе. Садъ каква е ту превара, што е Г. Павловићъ тога се приміо и препоручено му извршио; пакъ іоштъ и то онда сообщіо, да е и онъ самъ на свое име рекурірао, и тако казао Матицы, да се зна владати, и што выше готова себе изясніо, то право, ако му се буде дало, Матицы уступити? То ни е доста, него шта е іоштъ требало? или — О — то само Павловићу за зло прима, што ни е одма у Матицы публицирао, да е онъ већъ за себе рекурсъ дао, и као збогъ тога, да се ни е быо приміо, да таквога проєктъ за Матицу сочини? А за што да се неприми, кадъ е онъ мысліо и увѣренъ быо, да ће у томъ совѣстно поступати и све, што Матица има доводе навести, а и тако проєктъ оваї целомъ се собранію поднети и тако поправитисе, ако буде требало? И ели морао онъ и онда, — кадъ е, — Матицы то явити, да е онъ за себе рекурірао; ко ли то чини, да такво што другима оглашуе, пре іоштъ, него што рѣшеніе добіе на свою прошню, а камо ли обећати іой оно, што се нѣму буде дало, ако буде? И шта бы было, да онъ ни е то ни казао, ни обећао?

66) Та валя, да ни е повиновала се, кадъ овде ни е было нитъ е могло быти заповести, него задовольила се съ тымъ, што е за Новине већъ рекурірато; повиновати се пакъ ни е морала, могла е она зато рекурірати, да е хтела; као и после, кадъ е већъ дошло оно рѣшеніе; а да се зато у чуду нашла погружена и неутѣшна была, то немогу веровати, већъ само као додатакъ овогъ извѣстителя сматрамъ; ерѣ немогу мыслити, да су остали членови Матице (осимъ оногъ єдногъ, што све у ребарѣ иде), другіе судили, него: ако се на ту прошню добыю Новине, иматъ ћемо ій, ако не; остае Матицы и после то чинити, што е наумила.

67) Каква е то историја паденія Матице и Лѣтописа и какавъ е узрокъ, кои е тай членъ особито знао? Я другогъ неналазимъ него то, што Матица и Лѣтописъ найвишегъ потврђенія ни е имала, а ни зато, што е тужена, кое е само поводъ, а не узрокъ онога было; ерѣ да е потврђена была, на миру бы се оставила, ма и тужена, нитъ бы се забранила, мыслимъ, а овако то се морало догодити, кадъ бы се годъ дознало, да какво дружество има, о ком се незна, какво е и шта ради. Тако е Матица одъ постанка свогъ одма сама у себи носила семе свогъ паденія, одъ когъ е после толико славнїя устала, и ту іой е тай злотворъ, тужитель, выше добра учиніо, него заводитель. „Та благодарїи Вамъ постати може, да и самъ то незна“ вели Мушицкїй о Непрїятелю.

68) Дакле Матица е пала, да се Нар. Листъ заведе, тако е тай єданъ членъ знао, а ни е то Листу дало повода родити се, што се Лѣтописъ ни е смео издавати?

69) Дакле у чуду се нашла неутѣшна и погружена, и опетъ у радости пливала збогъ те истевари? Ко бы то мого веровати, већъ ако само о оногъ єдномъ члену? Зашто найпре чудо и жалость, што ће Павловићъ да издае Новине; ерѣ зато, што ћемо имати Новине, ако се добыю, валя текъ ни е нико могао тужити, а зашто после радость, што се надало, да ће Матица те издавати, дакле не, што ће се вообще Новине имати? Оваква се осећаня Матицы целой предъ народомъ приписую, съ којима ни приватанъ човекъ, ма како малочуманъ и себичанъ, текъ неће предъ светъ изићи, и тужити се, да бы онъ быо пробитачну трговину имао, алъ га други у нѣой претекао, а камоли єдно цело дружество, когъ е то високо намѣреніе, да о просвѣщенію народномъ ради, ако Економїа и налаже, да му мало и на користъ касе свое гледати треба; али текъ такву онаку ревность я само кодъ тогъ єдногъ члена предпоставлямъ, а уверенъ самъ да ови други болѣ

гласу нѣговогъ торжественногъ обвезаня поднесе и уступи, изиђе, за Матицу са свимъ страно и печаянно 5. Юнія у Нар. Листу, Числу 23. обявленіе, у коемъ Г. Павловичъ Публикуму казуе, да е онъ право добио поредъ Народ. Листа и Новине издавати, и да ће се о начину издаваня овы Новина идућомъ поштомъ обявити, кое е и учинѣно,

разуму и цѣль и дужность Матице. Тай еданъ е можда заборавіо, да и Матица сама ни е цѣль, него средство къ цѣли, — народномъ просвѣщенію; веѣ нѣну кассу представля себи за цѣль, кою само треба множити. Тако наравно, да оно, што люди и осимъ Матице за просвѣщеніе чине, той нѣговой цѣли Матице може како годъ противно и они неприятельи Матице быти, али иначе никако. Таквѣй Ревнитель Матицине кассе текъ може а и мора по својој мудрости желити, да нико на свету ништа за просвѣщеніе не ради, ерѣ то све продаи Матицины кнѣига шкоди, дакле штету нѣной касси прави, и у толико веѣу, колико е болѣ што, а она несреѣа бы текъ, одъ кое и тако нисмо далеко, кадъ не бы, т. е. осимъ Матице нико ништа радіо, монополіумъ за Матицину кассу, и тако по нѣговой памети среѣа за Матицу найвеѣа была: но бы ли за ону цѣль, збогъ кое е и она сама заведена? Заиста овакова понятія членова Матице о нѣой могу е дотле довести, да праведанъ буде о нѣой онай лютой судъ, да е она само *elende Krämer-Anstalt*, коя само тргуе, а друго ништа. По момъ миѣнію ако се што у самой нѣой и на то гледати и пазыти мора, да се колико болѣ рачунъ у свакомъ послу наѣе, текъ ово е башъ, што не треба предъ светомъ просыпати, и кривити овогъ или оногъ, како е шпекулацію нѣну покваріо, ерѣ друго текъ не може ништа покварено быти, и то подъ видомъ неке страшне ревности за ню, и нѣну славу и ползу. Но и ону шпекулацію да узмемо, я, ако и нисамъ трговаць, скоро бы смео реѣи, да бы зла шпекулація была за Матицу съ издаваніемъ новина, ерѣ друго е приватанъ човекъ, а друго, кадъ дружество едно такво што ради, друга су ту зактеваня и обстоятелства. — Матица бы прво морала Учредника а покрай нѣга іоштъ и спомагача, рачуноводителя, Експедитора, Савіаче, Корректора, разносителя и т. д. држати, ово бы све праве и сталне службе морале быти; пакъ ако бы еданъ и выше таковы узео на себе, плаѣати се текъ свака мора; и добро и точно плаѣати, као ма кодъ кои Новина, а кромѣ овогъ іоштъ и стране многе Новине држати, завомъ (*convert*) давати, адреси печатати, пошта платити и т. д. И ово бы све было само зато, да се напишу Новине и кадъ су готове оправе, кое при Лѣтопису и другимъ кнѣигама скоро е незнатно, а печатня и папиръ текъ къ томе долази; гди опетъ шта колико и како се изискуе, они кои су што издавали, найболѣ могу знати. Пакъ да узмемо, да Матица доста Фонда има за оваково издаваніе, гди се све напредъ и гомиломъ плаѣати мора, а долази текъ, особито кодъ насъ, временомъ и по мало, урачунъ треба іоштъ и то узети, да се ту многе и странне корреспонденціе водити и плаѣати, провізіе давати мораю; да наше Новине кромѣ едне преумераціе, друге никакве струке прихода немаю, а число преумеранта да до хиляде никадъ не може доѣи, и добро е, ако и до поле доѣе, ерѣ кнѣига, ма коя нема выше него толико, а кои е тек одъ свію, кои кнѣигу какву узму, кои Новине држати може. Ово све нека узме ко, али кои то све зна и разуме, а не одъ ока само, на рачунъ, пакъ тежко да ће наѣи, да бы Матица што стекла съ тимъ; а надати се свагда треба, да ће се іоштъ маиѣ добыти, него што такавъ рачунъ показуе. Кнѣиге се валя да лакше издаю и болѣ продаю, пакъ шта е стекла Матица съ нѣима — вересіе и хрпу кнѣига, кое іој ништа невреде? Него съ Новинама ту бы? А и Фонда што се тиче видимо, да е Матица слабо при новцу, и да бы по свой прилицы, да новине издае, Лѣтописа и сваки други кнѣига издаваня отреѣи се морала, пакъ бы ли то онда добытъ за просвѣщеніе быо? Я самъ тогъ миѣнія, да Матица, пакъ башъ да немамо Новина, и да ій никадъ иначе не бы могли имати, при овакомъ станю, у комъ е садъ, веѣ ако не бы толикій Фондъ имала, да не бы знала шта съ нѣимъ да ради, не треба да куша среѣу съ нѣима, веѣ да оне друге свое уставе испунива, кои су и онде пре издаваня Новина ставлѣни (кое и тако за 15 год. нису іој никадъ на умъ пале, премда су за то време други, и сами нѣни членови тражили, да они Новине издаю); и да се у друге послове дае, кои се изъ овы, и нѣногъ високогъ опредѣленія разумеваю. Или е веѣ све учинѣно, само Новине остаю? Новине ако могу обстати, и приватанъ ій човекъ издавати, онда ту ни е нужна Матица, а ако не; не треба ни она, да годину две издае, пакъ и свою кассу распе и лягу навуче. Или бы лецо было и за Матицу и за народъ, кадъ бы она издавала Нови-

— и непомыслиюћи о съ Матицомъ торжественно заключенномъ уговору 70). — У овомъ непревиђенномъ плачевномъ и жалостномъ случаю Матицы ништа друго ни е остало 71), него Г. Павловићу, кои се одъ нѣ заръ на велику ползу и успѣхъ нашега

не, пакъ ма кадъ престати морала? Приватанъ е човекъ са свимъ друго, ту се кривица пре нѣму приписуе него народу, али овде, ил' единомъ се ил' другомъ приписала, или као што бы найпре морала, обоима, еднѣка е и обща поруга. И на ово треба мыслити и безъ сумнѣ мысле они, кои суде, да ни е за Матицу издаванѣ Новина. Но и у томъ тргованя прирѣбию онай членъ Матице, невидимъ, да іой много пріятели, ерѣ, да е то, валя да бы се о томъ найпре требало бринути, да се дугови покупе и кнѣиге, кое су ту, различаю, пакъ новацъ направи, а не саняти о Новинама, као съ овима ќе се страшно и толико стећи, да на оно све нетреба ни мыслити ни гледати.

70) Да шта да е учиніо? Да ни е почео издавати никадъ, докъ не бы се своимъ путемъ право издаваня на Матицу пренело? Ово е опетъ зактеванѣ, кое се са общимъ зактеванѣмъ и са общимъ ползомъ врло лепо слаже, да премда се дозволило издавати Новине, то се нечии іоштѣ ко зна докле. А зашто, за любовь болѣ ползе за Матичину кассу, за любовь спекулаціе? Та ако су Новине добра стваръ, то е онда штета и наймаиѣ времена быти безъ нѣи, а ако нису, штета е Матицы съ нѣима се бавити, у место другогъ чега болѣгъ и полезнѣгъ. А какавъ уговоръ и обвезаніе Известитель овде мысли, кадъ мало пре само то каже, да е Павловић' обећао уступити Матицы одъ свое стране право издаваня Новина? И шта е Павловић' противъ своего обећаня учиніо, што е то издаванѣ онъ почео, као што е морао почети, ерѣ се нѣму дало, ели онъ одрицао оно, што е обећао, или е самъ іоштѣ напоминяо у засѣданію, да се гледи, ако ќе Матица да издае Новине, и за наредбе о томъ, како ќе се издавати, и за то, да се право издаваня на ню пренесе? И башъ да ни е онъ то, него да е ѣутао, кадъ су остали членови ѣутали, значи ли то веѣ да онъ ни е хтео да зна за оно обећанѣ?

71) Ево опетъ садъ плачь и жалость за Матицу. А зашто што е Павловичъ почео издавати Новине? И нѣой ништа садъ ни е друго остало него плакати, а овомъ единомъ члену (ако е — О — тай, кое скоро не бы человекъ веровао) брже предъ светъ съ оваквомъ парницомъ то као изтеривати, што е Павловићъ обећао, и што другимъ путемъ ни е се могло одъ нѣга никако искати ни добыти? То се томе можда единомъ члену тако видало, али сви остали, да су то тако нашли, да они, ако бы и хтели, да се право издаваня Новина на Матицу пренесе, ништа ту веѣ учинити немогу, кадъ е Павловићъ то издаванѣ почео, тежко бы ко веровао. Мени се поне чини, да бы зато, ако бы се хтело, могло се све оно уредити, што е за издаванѣ Новина нужно, и радити, да се право издаваня на Матицу пренесе, а међу тымъ Новине нека бы излазиле, то послу ништа несмета, него што выше помаже, а сметало бы оно, да Г. Павловићъ ни е ни почео издавати Новине, кое е искао, него одма дошао съ молбомъ, да се на Матицу пренесу. Да е Матица пакъ чекала, да Г. Павловићъ нѣой свое право поднесе и уступи, као што — О — вели врло бы чудно было, кадъ е онъ то веѣ поднео одъ свое стране іоштѣ напредъ, а уступити ни е могао текъ, као што человекъ грошикъ да изъ руке у руку, него е валя да требало, да се тій Ревнительи, кои тако велико добро за Матицу виде у издаваню Новина и сами зато поне пожуре, да се оно, што е веѣ добывено и нѣой подношено, на ню пренесе, а не чекати само, да падне као изъ неба; требало е дакле, пакъ да и ни е Павловићъ по другій путь то подносио, као што ни е ни нужно было, да ти пріятели кассе Матичине нѣга ако не умоле, као друге, кои што Матица давати имаю, а оно опомену, пріятелиски пакъ, ако бы требало, и судейски на обећанѣ а найпосле и путемъ суда оно, што е обећао, одъ нѣга потраже, али на никои случай пашквилама. Та и други су Матицы обећали што, а многи и узели одъ нѣ кнѣига и т. д. (као што видимо изъ рачуна) пакъ іоштѣ неплатели: хоѣдули дакле ти Ревнительи нѣни редомъ тако почети, као што су противъ Павловића почели? — Ово велимъ и да ни е Павловићъ на пово нудио свое право издаваня Новина Матицы, ни мало се одобрити неможе, а камо ли; ако е онъ то учиніо, и Чиновницы Матице, кои сами рѣшителный вотумъ за оно време имаю, докъ имъ званіе трае (ерѣ мени се види, да су по уставма они сами дѣйствующи членови а не сви, кои су у Пешти, кои незнамъ по чему се разликую одъ други; — они су подъ рачуномъ и одговоромъ за све, што се за време нѣине службе ради, а други текъ да могу у собраніе

књижевства отцепио, срећанъ напредакъ у издаваню Новина по 10 фор. Среб. на годину 72) желити, и оплакивајући слабост и вѣроломство друга свога заедно са безсмртнымъ Досіеомъ рећи: „Всевозможна честность, за основаніе нелестнога дружба, неотложно изыскуесе, и кое годъ едно неваляло дѣло знајући и хотећи, кадаръ учинити быо, правога дружба оглашусе и обнарођусе недостоянъ. 73)

Далѣ примѣчаніе, да е Г. Павловичъ на особиту Матице препоруку одъ Руссійске Академіе Колайну добио — морамъ казати, да е пресна, гола лажъ 74) Матица свако заключеніе у свой Протоколь ставля, и о колайни не само што нигди ни словца не налази, него по моимъ огледима было бы весма излишно, безумно и продрзливо,

доћи и совѣтовати се (*consultativum votum*) осимъ главне скупштине, гди се они Чиновници бираю, и гди се одъ њи о ономъ, што су за време свое службе радили, рачуни примаю), ако су велимъ они нашли, да се не треба у тай посо улетати, него онај еданъ членъ само, кои е одма, кадъ се то првый путъ Матицы нудило, ако се добави, кадъ су други судили, да треба причекати, докъ се види, хоће ли се добавити, противъ тога као противъ намета одъ малы душа већ напредъ викао, збогъ когъ ће она пропасти, садъ, кадъ они за то се не отимаю, противанъ е опетъ томе, зашто да се неотима. А да су сви тако нашли да се прійми издаванъ Новина, кое Павловић' уступа, онъ бы безъ сумиѣ у станю быо, опетъ викати, да е Павловићъ бојећи се самъ тога посла, Матицы наметнуо, да се на њиу опасность и штету ради.

72) Ово е као подбаданъ, да су скупе Новине и Листъ съ Поштомъ за 10 фор. ср. на годину. Я налазимъ, да ни е еѣтиніе зактевати изъ они узрока, кое самъ у 69. прим. навео. Но акс су Новине съ Листомъ скупе за 10 фор. ср. онда е Магазињ, кои е едва полакъ онолики, колике су Новине и Листъ заедно, јоштъ скупљи, кадъ е скоро и онъ по то (7 фр. 36 кр. ср.). И тако ова вика на скупоѣу њѣму пре може шкодити, кое Г. У. њѣговъ као ни е узео на умъ.

73) Съ овимъ као прошкрибира се Павловићъ изъ Матице, и право, ако е она таква, какву намъ е њѣнъ милый членъ — О — познати дае. Требало е и одавно да су га изтерали. Шта ће у друштву таквомъ, кое жели да издае књиже, Новине и проч. и што съ њима стече, човекъ, кои то све и самъ ради? Него по томъ не бы само њѣга већ и друге одавно јоштъ изтерати требало, кои су јој такви непријатељи, да, премда приложници њѣны, опетъ и сами за себе књиже пишу и издаю, и тако кваре њој трговицу, а одсадъ такве не пріймати выше, кои су та неваляла дѣла чинити кадри. Имено Ч. Г. Стаматовиѣа требало е изключити, чимъ е прву Пчелу издао, и прошкрипцию ову сваке године, кадъ е годъ кою издао, понавляти; тако Благород. Г. Светиѣа, В. Г. Стеиѣа, и проч. чимъ е кои што самъ издао или у друго какво списаніе дао, а не у Лѣтописъ. Или те њѣне послове не бы могла Матица онако исто издавати, или они ни су тако шкодили касси њѣной као Новине, Нар. Листъ и друго, што е Г. Павловићъ издао и издае? То бы превелико уваженіе было тѣй њѣговъ дѣла. Али то не само да не быва, да се овы люди за недостойне членове Матице држе, него свуда се тѣй за найзаслужниѣ и найврстниѣ признаю, кои, премда се и сами за себе о просвѣщенію народа труде, опетъ и на то заведеніе су жертвовали, да се и други людѣй списанія издаю, кои то сами или неѣду или немогу да чине. И самъ — О — ове членове на свомъ месту диже и отликуе, а Г-на У. Маг. зове, да постане членомъ Матице; као овога е Маг. помогао Лѣтопису и књигама матичинимъ, да се болѣ продаю, и профитъ јој умножио? Павловићъ е само недостоянъ Матице зато, што и онъ тако ради, и што е рекурірао за издаванъ Новина пре њѣ. Дакле ма ко да е то учиніо, неваляло бы дѣло учиніо, и кои су годъ помыслили или кушали такво што, неваляли су люди? А да Павловићъ ни е рекурірао и добыо Новине, као што е, бы ли Матица такве на свой рекурсъ добыла, и да она ни е, бы ли после икадъ когодъ добыо, то су друга питаня. Али како е годъ, кадъ е издаванъ Новина иначе и лепа стваръ и честь за Издавателя, а и заслуга нека, дакъ то само зато ни е Павловиѣу, што е онъ членъ Матице, а бы, да самъ као Павловићъ, волео народу по могуѣству услужанъ, а прѣ томъ за поштеногъ човека признанъ, него членъ Матице и зато само, што самъ тай, грѣѣнъ быти и збогъ оногъ, што е иначе и добро и лепо.

74) И ово, ако е башъ тако пресна и гола лажъ, као што се овде вели, не треба заборавити, да е одъ самогъ Г. Учр. Маг.

да Матица Србска, поредъ годишнѣ новчане награде одъ 550 фор. за Учредничество Лѣтописа 75), на коега бы содржаніе Волтеръ одъ прилике овако казао: Au peudesprit que le bonhomme avoit L'esprit autrice par complement servait, Il compilait, compilait, compilait — јоштъ и друга отличія преко Беча путуюћи одъ Руссійске Академіе за Г-а Павловича прибавля. И само оваково предпоставленіе о Матицы не може се извинити, безъ да се паметанъ човекъ ненаљоти. Говори се 76) истина, да е Руссійска Академія съ тымъ писменымъ налогомъ колаину М. С. послала, да јо она Учреднику Лѣтописа

75) Опетъ скупоба у плаћи за учредничество Лѣтописа, која е, ако е јоштъ ово истина, 550 фор. В. В. на годину. Ово е преплаћено, особито, ако е истина, да Манипулантъ, кога е дужност готове књиге раздати и новце за њи пріймити, пакъ јоштъ не онъ, него кои њѣму у томъ помаже, само 250 фор. има. А има ли што кромѣ те плаге Учр. на књиге, кое текъ имати и еднако куповати мора, на писарију (или да самъ све и преписуе) на кореспонденцие кое збогъ Учредничества и други матичини послова водити и плаћати мора, на награде за прилоге поне по гдикое, на коректуру и т. д.? Има ли што за Секретарство и Фишкалство Матице? Или е све у они 550 фор. на годину, пакъ зато се зактева, да онъ ништа друго и неради, него само матичине послове? Него обо опетъ колико толико знамо, зашто се Павловићу плаћа, али бы ли могли знати, зашто тій Ревизителъ матичине кассе, членови њѣни, кои су у Пешти, бадава узимаду себи Лѣтописъ? Или имъ е то интересъ одъ оногъ, што су у кассу приложили, и съ тымъ хоѣду овой да помогну? Не бы ли требало, да они први Пренумеранти Лѣтописа буду? И ако они то чинити право имаю, не ѣду ли онда и други членови то исто моћи зактевати (или су они болѣ одъ други) пакъ шта ѣе бити, ако сви тако узраде, особито докъ се јоштъ веѣма число имъ умножи, не ѣе ли онда цела стваръ на то изићи, да ѣеду они сами себи књиге издавати gratis? — О — држи да е оно Учреднику као страшно плаћено, и да бы као зато безпутно было Матицы искати ово или оно за њѣга. А да е овај безъ сваке или јоштъ за мању плаћу, онда бы упутно было то одъ њѣ и не бы исто тако продерзљиво? И ово е опетъ изъ тежке ревности спрамъ матичине кассе; којой бы најболѣ было сазвати све, кои бы хтели учредници бити, пакъ кои хоѣе најевтиније, оногъ узети, а быѣе јѣ доста, кои ѣеду еврино хтети.

Него — О — намъ е текъ јака многозналица, другій човекъ ни самъ за себе не може одма казати, шта бы о чему рекао, а онъ зна не живи него мртви, да устану, и виде Лѣтописъ, шта бы рекли, пакъ јоштъ какавъ мртвий — Волтеръ? Ко бы могао оваковомъ човеку рећи, да онъ што незна, кадъ веѣ и то зна. А небои се — О — да бы Волтеръ најпре њѣга изсмејао, ако бы му онъ Србскій Лѣтописъ поднео, и питао га за миѣније о њѣму? Него е најлепше, што овај членъ Матице, изъ тежке свое ревности, осимъ што јо саму у жалостномъ станю представља, као у највеѣемъ раздору и метежу, и одъ едногъ њѣногъ одъ најмилии сынова изневерену, преварену и остављену и о Лѣтопису њѣномъ ево виче, да е сама компілація. Ово е заиста ревностъ. А какавъ као може бити Лѣтописъ или какавъ е кадъ быо? Чини ли Учр. доброту Лѣтописа самъ, кога е дужност само прегледати прилоге, и кое паѣе, да су болѣ, примити и у редъ стављати, или выше Списатели? А гди су ови садъ, или е Учредникъ кривъ, што нема Терлаиѣа, Доситеа, Стойковиѣа, Мушицкогъ и њѣины прилога, и што они, одъ кои бы садъ требало да буде, слабо што за Лѣтописъ раде, боѣи се као, да га они са свои прилози превеѣе не дигну? Него опетъ да трговачки промыслимо, требало бы можда, да се прилози плаћаю, пакъ колико бы се болѣ плаћали, толико бы болѣ были, а не само да се за радолубіе ишту, еръ то е толико, као за име Божіе, за душу искати, за кое се наравно текъ мало дае. А ако се немогу да плаћаю, и членови Матице то знаду, онда я незнамъ, како јоштъ ко одъ њѣи може викати, да е Лѣтописъ овакавъ или онакавъ?

76) Ево га; тобоже поправља плетке, пакъ самъ одма починѣ на ново опетъ приповедати, да се говори ово и оно. А ко говори, та то ваља да другій текъ одъ членова Матице чути могу, а не ови одъ њѣи? И шта се говори, да е Академія писала Матицы: да она колаину Павловићу преда? наравно безъ те иншталаціе савъ даръ не вреди ништа, и бы ѣе и за Коммиссара заиста — О — быо наменуть, да онъ ту сврши, али како се то догодило, да ни е респкриптъ њѣму дошао, велико е чудо. Доста да никакво писмо о томъ ѣи Матицы ни њѣму у руке ни е дошло; као што и самъ каже.

преда, али, да на овај предметъ односеѣсе писмо до данасъ М. С. предатоніе могу Васъ као Членъ М. С. увѣрити 77), међу тымъ ако Вы достовѣрна доказателства имате да се когодъ усудио име Матице злоупотребити, и да е збогъ колаине о којој доста говорисмо, Рус. Академіи писао — то ѣте Матицу не само къ топлој благодарности, него и къ особитој признателности обвезати, дакле почитаемый Гос. Учредниче наше Србске Новине, видиѣмо, ко е вера, ко ли невера. — У Пешти 5, Маја 1838 *) — О — Н. П. С. И. Ч. — *) Желећи себе Учредникъ Србске Новине у смотреиію извѣстія о колаини оправдати 78) — ставля овде (изъ Писма Г. С. В. К. изъ Беча $\frac{1}{8}$ Марта 1836. на I-М. у Пешту) слѣдующе: Павловичъ вальда се дичи и поноси колаиномъ; него валя да знате, да му колаина ніе дата за нѣгове заслуге, него „на просителну рекомендацію Матицы Србскія“ — (тако е мени писато изъ Петербурга іоштъ у Маію месецу) 79), садъ изъ тога можете виѣети, каква е велика Госпођа Матица, кадъ она царскимъ Академіяма свое слуге и членове за награду препоручуе!!! Но есу ли Матичари сви знали, за ту препоруку, или ю е Павловичъ самъ начинію и послао, то ѣте Вы ту болѣ знати. — Садъ кадъ е Матица Павловићу измолила колаину, може быти да онъ воле, да она пропадне ерѣ да се нѣнъ Лѣтописъ поврати, онда бы Павловичъ губію на свомъ Нар. Листу 80). — Да бы се праведанъ судъ о поступку овомъ донети могао, подноси Учредникъ и сообщеніе оригіналногъ писма тогъ; а ако Матицы Родолюбивой, али притомъ зарѣ и превареной — Матицы, то ніе доста препоручуе се, да се изволе на Академію обратити или другимъ путемъ истину — истраживати 82) У.

- 77) Шта мысли дакле — О —, да ѣе быти дошло писмо на Матицу, али е одъ нѣ затаено? Ово бы кривица была, о којој е мало, а особито одъ нѣногъ члена е мало, казати само, да се говори, да е дошло писмо, али да предато ни е.
- 78) Дакле текъ нешто е, што не бы требало, учинію, кадъ се оправдати тражи.
- 79) Садъ изъ тога суди свете, какви су то люди, какве они и о чему брыге и не само разговоре него іоштъ и коррешпонденціе воде, о туђи пословы. В. С. К. пише изъ Беча I-у М-у, да Павловићъ ни е добыю колаину за свое заслуге, него незнамъ зашто, а овај носи то писмо Г-у Учред. Маг., кои то, као довольно доказателство узима, и да се освети Павловићу, што му е недотупности Маг. исказао, каже, да е онъ на препоруку Матице колаину добыю. Ово су літераторски послови, кое они не само раде, него іоштъ и предъ светъ износе, да му добру науку и лепу забаву даду. Но шта каже В. С. К. да е нѣму тако изъ Петербурга писано, а ели то истина, и ако е, ко му е писао, ели ко изъ Академіе или у Петербургу сви знаду зашто Академіа што учини и коимъ поводомъ? Или тамо нема, кои тако о Академіи коме што казывати могу, као што кодъ насъ Г. Учр. Маг. о Матицы не само приватно, негъ и чрезъ Печатню целомъ свету казуе? И башъ да е препорука каква была, то се само збогъ нѣ учинило, а ни изъ каквогъ другогъ узрока? В. С. К. е забораю, да онъ съ тымъ мало и себи удара ножъ у срдце. Я мыслимъ, кадъ бы коме до тогъ было, да то истражуе; да бы кодъ нѣга безъ сумиѣ нашао, да е свудъ препоручиванъ, гди е до чега дошао, пакъ хоѣмо ли реѣи зато, да му ништа ни е за заслуге нѣгове учинію, него све и само збогъ препорука? А оно, да е Павловићъ самъ себи у име Матице написао препоруку, дакле лажну, іоштъ краѣій умъ издае, него што се найпре рекло, да е Матица ту дала, кое се садъ пориче; ако бы ово неуцутно и продержливо было, онда бы оно іоштъ выше морало быти. А Г. Павловићъ незнамо, да е досадъ и у чему или таку неразсудливостъ или невалялство показао, да бы могли мыслити, да е онъ такво што могао учинити. Пре бы се могао човекъ бояти за противну чету одъ таквогъ чега, одъ кое видимо, шта е кадра.
- 80) Г. Павловићъ вели: да е то В. С. К. само по ономъ мыслити могао: ко е какавъ, тако и о другомъ суди; а онъ да е дѣломъ са свимъ друго показао.
- 81) Дакле садъ знамо, шта е та сва плетка збогъ колаине была, фискална акція, кою садъ Г. Учр. Маг. као Фішкусъ мысли, да е дотле довео, да се конечный судъ може донети и то по томъ писму В. С. К., пакъ субміттира, лепа стваръ и лепъ судъ!
- 82) Овај е додатакъ дѣйствующегъ члена Матице — О —, као што по типу видимо, у Н. Саду печатанъ, а съ нѣмъ ево у едномъ е и примѣчаніе Г. У. М., гди онъ писмо, кое е

На ово позове Г. Павловичъ у Нар. Листа Ч. 33. тогъ — О — да се каже ко е, пакъ да му одговори; кои позывъ и Г. У. Маг. у свой Маг. стави, али досадъ нитъ изведе онъ тогъ свога матадора на видикъ, нит' овай самъ изиђе; (комъ у Нар. Листу Ч. 35, еданъ рече, да бы добро было, дати крвь пустити, можда бы дошао къ себи.)

Докъ су ствари овако стояле, да се изчекивало, да — О — позыву и захтеваню Г. Павловића, као поштенъ човекъ задоста учини, и овай одговори, напише писаталь овы редова неколико речи, као отворено писмо Г. У-ку Маг., и пошлѣ му, да ий у свой Маг. стави, ослањаюћи се на нѣгове оне речи, да онъ „свакій испослованный прилогъ осимъ славошѣнія“ прійма и мыслећи да ќе тай свой колико толико испослованъ быти, а и Магазину за књижество и критике приличити. Но Г. У. одбѣ то писмо, кое буде после Г. Павловићу оправлѣно, да га онъ изда, найвыше да види светъ, каква е стварь, ели заслужила да у Маг. дође, и како се овога Учр. свогъ правила држи, и тако изиђе оно осветлѣно примѣчаніяма Г. Павловића. Шта е у нѣму было, ни е одъ потребе повторавати, кадъ и тако и прегледъ овай по већой части обширнѣ и ближе толкуе, што е онде у краткомъ и по издалеко речено или наговешѣно.

Али отговора къ ствари и о ствари одъ нѣше стране никадъ никаквогъ; него на место тога опетъ у Маг. Ч. 69. ово: Пешта. У Собраню М. Србске 14. Августа држаномъ изабрани су далѣ за вторе предсѣдателѣ Госп. Петаръ Раићъ, Г. Михаилъ Иоанновићъ. Секретаръ Г. Ђ. Павловичъ јоштъ ни е свою ресигнацію дао? 83)

А подъ овимъ одма овакво писмо: У Пенѣти, 7. Септ. 1837. Любезный Г-не Брате! Вѣсть она Г-дина Павловића, у којой онъ подъ Ngo 14 пише, аки бы се Г. Баронъ Георгъ Сина у смотреню сталногъ Пештанско-Будимскогъ моста съ Воѣанеромъ содружю, естъ сасвимъ неоснавана и измышлѣна; ербо ми е вѣроятю познато, да выше именовати Баронъ Сина до данасъ јоштъ съ нискимъ у призреню тогъ истогъ моста, у содружество ступю ни е. Евгеній отъ Гьурковичъ.“ 84)

У Ч. 79. опетъ подъ жигомъ — О — изиђе нешто, и то у едномъ и питањѣ и одговоръ овако: Кадъ Павловићъ нѣгове Новине и Листъ народнима называ: — да

Г-у М-у писано, у оригиналу подноси; дакле цело су морали они сви заедно шити и сковати. Ако и ни е знати, шта су они други съ тимъ мыслили, али Г. У. Маг. мора быти, да намъ е хтео неку вештину (художество) свою да покаже, или нову моду да заведе съ тымъ, или су то нѣгова библіографическо-критическа примѣчанія, коя у нѣговомъ о књижеству дѣлу премда онако страшно оглашена, бадава тражимо.

83) Г. У. се као диви, а некако и люти, како то да Павловичъ јоштъ онда ни е резигнирао Секретарство, а онъ га већъ тако саирео. Али шта ќемо садъ, кадъ ево јоштъ и досадъ ни е?

84) Писмо ово управъ се незна коме гласи, а ни по смыслу се не познае, ерѣ ма коме могло е быти писано. Но ако погледимо ко пише, и да е ево у Маг. ставлѣно, погодитъ ќемо, да ќе Г-ну У. Маг. быти. Што се погрешно јави, наравно да треба поправити, и по томъ добро е учиню Г. отъ Гь. што се пожурю оно поправити, али ако е онъ само то право намеренѣ имао, да погрешну вѣсть поправи, онда бы валя да упутнѣ было у онымъ Листовма, кои су ону дали, и поправленѣ дати. Него ту ќе друго нешто быти, Г. отъ Гь. као да е вребао, да се што погрешно у Новинама јави, што бы онъ поправити могао; чимъ се то догодило, брже болѣ своје любезномъ Господину Брату трчи, радостно являюћи, да е ухватио миша, и то тако являюћи, као да е Г. Павловичъ оно, што е у Новинама стаяло, измыслио, а нѣму да е вѣроятю познато, да ни е онако: (коме бы и могло такво што познато быти, ако не бы Г-ну отъ Гь.?) Али мало е натрчао овде Г. отъ Гь., ерѣ по незгоди се догодило, да е Павловичъ и самъ одма у 16-омъ Ч. Новина свои ону погрешну вѣсть, обстоятелно поправю, кое су у истый данъ съ овимъ Ч. Ма. изишле, гди Г. отъ Гь. своѣмъ любезномъ Г. Брату ово пише.

како бы онъ Лѣтопись, кои е заиста народный, назвати морао? Я велимъ Найнародный.“ 85).

У Ч. 95. стр. 280. гди е и оглашеніе, у комъ Учредничество каже, да жели предупредити свое Г. Г. Пренумеранте, ово стои: „Сербія. На извѣстіе Срб-Пештанске новине у числу 33. године ове о Сербіи доизвѣстіе озбиљско-истинито 86) ево: Не само толико е Сербіе и нашъ премилый и пресвѣтлый Князь Милошъ пожертвовао на опоменутый а новозаводекійсе Лицей у Крагоевцу, колико е напоменуо у свомъ Листу онай новинарь Пештанскій, него е іошть изъ природнога побужденія усердствовао истый нашъ Богомъ среѣный и осреѣвауюѣи све насъ Князь одъ собственога имѣнія за учитисе желеѣу и къ наукама способность имаюѣу децу како и на издржаванѣ Профессора Лицея, тако и на основаніе благодѣянія за клерике и на содержаніе Профессора Богословіе у Београду годишнѣ по десеть хиљада форинти у Сребру, и то за шесть година непресѣчно давати, кое износи свега полшестдесеть хиљада. — Осимъ тогъ пакъ у готову новцу пожертвованія на школе, ѣаке и учителѣ, благоволио е истый Свечеститый Князь о своему трошку и Училишта за Лицей у Крагоевцу, пакъ и за Богословію у Београду подигнути и саградити дати Ч. Ч. Ч.“ 87)

Садъ изиѣе оно за Г. Павловиѣа утѣшително а за ключара и радине Магазина укорително писмо съ подписомъ К. Л. К. П. Н. Д., кое е по захтеваню ауктора покрай Нар. Листа, у кои самъ, каже се, да Г. У. ни е хтео ставити, разаслато.

А на ово у име одговора опеть у Маг. Ч. 104. слѣдуюѣе: „Недавно е узъ Пол. Новине 88) Србске было приключено писмо одъ К. Л. К. П. Н. Д. Мы ѣемо овомъ, о себи многоумствууюѣемъ Невѣжи (présomtuen ignoran!) 89) као и свима оными, кои су

85) Отдавна е ѣутао и смышляо овай ревнитель; съ чимъ бы опеть свою ревность спрамъ Матице и Лѣтописа показао; ни е чудо, да е тако страшиу стварь измыслио, као што е ово, да бы се Лѣтопись найнароднимъ морао звати, кадъ су Новине и Листъ народне. Ово бы опеть нова распра была, као да е Павловичъ отео име, кое бы се Лѣтопису могло было дати, а садъ се не може: него среѣа, што му на умъ паде, да се Лѣтопись треба найнароднимъ да назове и тако име Народнога, Новианама и Листу се може оставити. Но изъ огогъ видимо, да — О — и нѣговой любезной браѣи и то ни е некако право, што се Новине и Листъ Народнима зову. Списанія ова гледаюѣи, ко ий издае, Павловиѣева су, а коме се, и за кога се издаю, безъ сумнѣ народна, као годъ што су „ілірске Новине Народне“, маѣарске „Nemzeti újság“ немачке „Volkszeitung, National-Magazin“, и т. д. съ тымъ правомъ дакле могао е Г. Павловичъ свое Новине и Листове народнима назвати. А Лѣтопись што ни е тако названъ, ако — О — што у томъ имену полаже, нека криви оне, кои су му име дали, а садъ само нека стане за покрштенѣмъ му, као што му е ево знаменѣ дао.

86) Г. Ч. Ч. Ч. мора бити да се бою, да ѣеду люди посумняти о томъ, да ли е ово доизвѣстіе нѣгово такво, и помыслити, да е одъ нѣга и другіе, или неистинно или неозбиљско, можно; ерь да бы онъ оно, што овде као поправля, за такво држао, неда се мыслити, кадъ веѣ и самъ потврѣуе, што се онде рекло, и додае само, да има іошть и више, него што се онде рекло. Него на умъ треба узети, да е то исто, што е у Новианама Г. Павловиѣа, не само и у другимъ свима, него и у самомъ томъ Магазину, у комъ се ево Г. Ч. Ч. Ч. овако размеѣе, изишло, и онъ опеть тако толкуе, као да е то само Србски Новина Пештански извѣстіе было.

87) Поправителю овомъ одговорено е нешто у истимъ Новианама год. 1838. Ч. 43.

88) Узъ какве политѣеске Новине Србске вели то Г. У. кадъ е онъ напредъ казао, да то ни су такве него друга нека сорта Новина? Кадъ брже заборави оно, што е онда знао, и онако извѣстно свѣту казывао?

89) На ово неѣу ништа да примѣтимъ, што се пристойности тиче, а и науке Г. Писмописца оногъ, веѣ то нѣму самомъ да отговори, и читаюѣемъ свету, да суди, оставлямъ, и уверењъ самъ, да ѣе се и еднимъ и другимъ то у лажъ утерати; а сваки ѣе кои разуме,

на Србску Новину (коя е свагда изображеніе предрогогъ и свагда благодарногъ Рода Србекогъ предъ очима имала 90), съ своимъ яднымъ Ереміадама 91) изъ пуге зависти, съ рутавимъ срдцемъ 92) нападали а напротивъ Народный Листъ, Лѣтопись и Політичне Новине преко мере, и до саме гнусности фалили 93), своимъ временомъ (особито призреніе на оногъ колаине-фуртлака имаюћи) одговорити 94); но међу тымъ молимо да насъ нитко неосуди, докъ и нашу обрану непрочита, коя ће свячески слѣдовати 95). Народна пословица вели добро, да „згода дугъ плаћа и до сто година.“ Ово накратко примѣчава „Редакторчиѣ“ докъ врло пространно неодговори доякошный орігінальный Учредникъ. 96)“

Ово е быо последний издисай Новине Србске, коя се са свршеткомъ ове године у вѣчность пресели.

По упокоеню Србске Новине неко време прође у мртвачкомъ сну и неизвѣстности о нъой, и на неколико недели доцнѣ текъ искрсне на место нѣ, го „Магазинъ за Художество, Кнѣжество и Моду“, у комъ мора быти, да се што пореметило, и то

веѣ и по самомъ ономъ нѣговомъ писму, и по писаню овомъ Гна У. познати, кои одъ нѣ выше стои, што се науке тиче. Него ако и нисамъ особитый какавъ езыкозналацъ, я бы опеть мыслію, да praesumptiv ignorant, ни е о себи многоумствуюћи невѣжа, него човекъ, кои што зна, а другима се чини, да онъ незна, као овде Г-у У. о Г. Писмописцу; пакъ у оваквомъ случаю, ко е невѣжа, ни е нужно толковати.

90) Да е она, или правіе да су Г. У. нѣиъ и писатели то предъ очима имали, допуштамъ, али есу ли и како су отговарали му, то е друго питаѣ. И онай кои ништа не ради, и што ради наопако ради, наравно да има предъ очима свагда, најболѣ радити; али то е іошть слаба заслуга.

91) Г. У. вели, као да су оно, што се о нѣговомъ Маг. и писаню говорило, ядне Ереміаде быле: я самъ ту сасвимъ другогъ мѣнїя. Я то знамъ, да се у томъ смыслу оно зове Ереміадомъ, ако ко плаче и зацева предъ светомъ онде, гди сви други люди никаква узрока томе не виде; и по томъ бы, ако се и шта кодъ насъ тако назвати може, за Ереміяду држао оно, гди — О — не само да самъ жали и тужи, што Г. Павловичъ издае Новине и Листъ, него и у име Матице и целогъ Рода заповке изводи збогъ тога. А што се Г-ну У-ку Маг. досадъ гди о нѣгови и дружные нѣгове послови рекло, то ако бы хтели туѣимъ именовъ назвати, морали бы реѣи, да су „Левите“ или обично придики, ако онъ то и неће тако да узме и да разуме.

92) Съ рутавимъ срдцемъ? Ово е добытъ еданъ у краснорѣчию нашемъ. Али текъ мора да е Г. У. одъ тѣй, кои су нѣговъ Маг. решетали, яку страву ухватію, кадъ ии тако страшне (съ рутавимъ срдцемъ), као вукодлаке неке, себи представля.

93) Правіе толико хвалили, и хвале, колико спрамъ Маг. заслужую.

94) Я мыслимъ, да бы најболѣ на све оно, што му се говорило, Г. У. Маг. одговорію быо, да е други начинъ узео, него онай, збогъ когъ се свагда корео, и коимъ е и себе и Маг. кодъ многи омразію, кое е заиста и утѣха и честь за здравый разумъ, и честитъ характеръ нашегъ Рода, а да се заиста Г. У. омразію, онъ се самъ најболѣ може увѣрити, кадъ погледи, како е съ Г. Г. Пренумерантма. Докле годъ пакъ не да се освестити, и на правый путь т. е. да у место пашквилла критике, и у место праздни гаталица и лакрдїя зреле ствари дае, не доведе, свакій му одговоръ не само да оно, што му се съ друге стране говори, не поража, него то дѣломъ башъ потврѣуе.

95) Чекаймо дакле обрану Г. У.; али какву? Одъ чега се онъ има бранити, шта е ко нѣга обедио? Нѣму се само оно, што ради, худи, да не ради добро, гди бы најлепша обрана была; другіе радити; а — О — треба да се брани, за оно, што е почео терати, и да то на край изтера.

96) Дакле текъ е истина, да е Г. У. Маг. редакторчиѣ само, поне кадкадъ и у гдичемъ, као што овде и самъ признае. А редакторчиѣу, я бы рекао, да не одговара као слично, оно „орігінальный“ него бы валя да морало се казати: великій грдний Редакторъ.

яко, кадъ е толико времена требало, да се опетъ удеси 97). Таки поредъ 1-огъ му ч. о. г. изиђе едно писмо, съ коимъ неки „кси пси“ и пр. овако се умиљаю Г. Учреднику Маг: „Господине Учредниче Србске Новине! 98) Таити не можемо, да Вы ни сте веѣ одавно престали распру съ Г-мъ Павловићемъ наставляти 99); мыслимъ изъ путнога узрока, што сте дознали 100), да нашимъ людма 101), кои Новине читаю и за ны плаћаю, нигда ни е мило, кадъ имъ коекакве додатке шилѣте, у којима се личне увреде и неосноване, безумне критике налазе 102). Но жао намъ е што то исто не можемо и о Г-у Павловићу казати 103). Увреѣнъ едномъ, као што мысли, Вашимъ Листомъ, особито прилогомъ — О — 104), онъ све еднако ратуе на Васъ и светисе, часъ самъ часъ помоћу свои приверженика, безъ сваке мере и свакогъ разлога 105). Съ Н-ромъ 50 свои П. Новина опетъ намъ е онъ ови дана дао еданъ Додатакъ, коимъ га некакавъ нѣговъ „слуга нижайшій“ 106) К. Л. К. П. Н. Д. у име целогъ нашегъ Народа фали и противъ — О — многимъ речма, а слабимъ разумомъ правда и брани 107). Но по комъ е праву онай нѣговъ „слуга“ у име народа оно мого написати,

97) Шта ћемо садъ съ онимъ, што намъ се све говорило о примѣрной точности Маг. и како да разумемо оно, што се на корице му ставило, да е нѣга Г. Арнотъ основао, учредіо и издао? То мора слаба нека основа бити; која се одма прве године почела кидати; а колико ће трајти, идемо да видимо.

98) Та Србска Новина се стаманила веѣ, и опетъ ови кси пси титулираю Гна У. Учредникомъ Србске Новине. Или су хтели да га съ тымъ у срдце дирну, или мыслие, да е нѣму то као празанъ предикатъ одъ нѣ, ако ништа друго, остало?

99) Ови кси пси хтели су безъ сумнѣ тѣшити Г-на У. Маг., пакъ шта му веле? Да онъ от- давна веѣ ни е престао, распру съ Г. Павловичемъ наставляти, дакле или је до скоро јоштъ наставляо, или је от- давна јоштъ еднако наставля, безъ да бы престао? Ово му е првѣй комплиментъ.

100) Ево другогъ комплимента Г-ну У. Маг. да онъ ни е умео, то напредъ да разсуди и зна, да оне ствари не ћеду му на честь и препоруку служити, него е морао ударити главомъ о дуваръ, и искусити текъ, да е тако.

101) Нашимъ людма? (То бы немачки было *unseren Leuten*, маѣарски *mi embereinknek* и т. д.) Ко е јоштъ тако титулирао читаюћій светъ, и себе као тако яко надъ нѣмъ целимъ узвишеногъ врховника некогъ издавао? Или су ови кси пси съ тимъ хтели себе да признаду за не люде а люде за свои господаре, што едни другомъ о, нѣима говорећи, веле: наши люди?

102) Ово е опетъ комплиментъ Г-ну Учр., да е коекакве личне увреде, неосноване и безумне критике давао. И то му се све у очи каже, као зло, кое нѣгово кси пси, одма у почетку веле, да бы ради были таити, али не могу.

103) Ово е јоштъ едно лепо одъ ови тѣшителя Гна Уч. Маг. што сами признаю, да немогу о Павловићу то исто казати, т. е., да ни е престао распру наставляти, да ни е знао, да клевете светъ радо не чита, веѣ то да е текъ после морао дознати, и да е давао личне увреде и безумне критике, и признаю искрено, да имъ е жао, што не могу то исто и о нѣму казати.

104) Дакле текъ ни е Г. Павловичъ увредіо, него онъ е увреѣнъ одъ противне стране? Премда како е и ово истина, да е едномъ текъ увреѣнъ, изъ прегледа овогъ смо добро видели, и слободно ово „едномъ“ као погрешку можемо поправити са „десетинномъ.“

105) Гди се то тако страшно светіо Г. Павловичъ, и ако е, ни е ли право имао у томъ као веѣ увреѣнъ, у чему ли нема право, што е гди рекао или учиніо? Но ово е најлепше, што ови „кси пси . . .“ и оно што су други М. нѣговогъ Г. Уч. и чету му тресли, веле да е Г. Павловичъ чрезъ свои привржнике чиніо. Или они одъ себе праве то заключеніе?

106) Овде „кси пси . . .“ као некій вицъ хоѣду да покажу, или су они заиста тако неукі у людскимъ правилама пристойности, да мыслие, кадъ ко себе коме као слугу нижайшегъ именуе, тай мора заиста правѣй слуга бити? Но вицъ овай кромѣ што никакавъ вицъ ни е, ако бы се и за таковъ какогодъ узети могао, врло е тривіаланъ и простъ.

107) Гди су то „кси пси . . .“ нашли у писму ономъ, да се Г. Павловичъ хвали у име целогъ народа? Г. Писмописецъ само е у име свое и единствено Г. Павловићу говорио, и уверавао

по ономъ мыслимъ, и мы можемо, што нѣму са стране истога народа — кои, међу нама речено, о нама у овой струци ништа и не саня 108) — одговорити „Честъ е Ва-ша“, вели К. П. . . своје патрону, Г-у Павловићу, „добромъ народнымъ постала 109), и тко Васъ у літератури нашої 110) вредъа, вредъа свакогъ Србина по особъ, вредъа читавъ лепи народъ Србски.“ — Гле садъ! Дакле е Г. Павловичъ веѣъ толико за на-родъ Србски учиніо, да е нѣгова честъ народномъ чести постала? 111) Г. Павловичъ е превео Виландове Сумпатіе, и неколико табака, добро познатогъ Книговогъ дѣла из-дао 112); да л' му е тай слабачакъ и нечистъ посао 113) народно име и голему честъ сградіо! То е истина за све насъ лепо; али найвыше само за нѣга едногъ добро 114). Пол. Новине онъ редігира само одъ погдине дана 115), а Нар. Листъ одъ две одъ три годинице 116), таково што кодъ другій Народа едва бы се чуло, тымъ манѣ, што тій

га, како Г. Г. Читательи по векој части разумеду и узимаю сву ону хуку, што се у Маг. противъ нѣга дизала. А да е оно обрана каква была Г. Павловића, ни е понятно, кадъ е онъ самъ себи ту задржао, и захтевао само, да се — О — предъ светомъ каже, ко е. Но ако е ово писмо была обрана противъ — О —, то бы се садъ морао човекъ надати, да ће овде доказателство онога, што е — О — у Маг. и нузъ оѣга трпао, одъ нѣга наѣи, а шта налази, тѣшенѣ Г. Учр. Маг., да су Г. Павловића заслуге мале премале, когъ на-противъ нѣгови пріятельи само съ нѣговимъ за Родъ свой заслугама и съ тимъ тѣше, да Родъ ове и види и познае.

108) Дакле народъ и не саня о нѣима, и они опетъ са стране истогъ народа одговараю? Ово е слаба утѣха за Г. Учр. Маг., кадъ му се каже, да народъ покрай све нѣгове лютости и не саня о томъ, што онъ жари.

109) Ваша е честъ у овомъ призренію, у комъ додатакъ (—О—) блебеѣе, добромъ народнимъ постала“ тако е Г. Писмописацъ казао; дакле не вообще, да е честъ Г. Павло-вића, као приватна човека, него само као заслужногъ нашегъ літератора у призренію нѣго-вы літерарны послова народномъ чести постала; но „кси пси . . .“ то не разумеду. Или е то клеветанѣ, да е Г. Павловичъ. комъ србско књижество и просвѣщенѣ толико благо-дарити има, и когъ Родъ за заслужногъ и ревностногъ познае, све сама злочинства и не-ваљалства у томъ починію, украшенѣ наше народне чести? Шта ѣду реѣи страни народи ва то?

110) „Изъ таковы призренія и таковимъ начиномъ (коимъ — О —)“ вели Г. П., коѣ „кси пси . . .“ опетъ не ѣду да знаду.

111) Дакле текъ и сами „кси пси . . .“ признаю, да онога, кои за народъ што учини, као та-квогъ чести калянѣ и народну честъ вреѣа; чимъ сумняю само, да ли е Павловичъ толи-ко учиніо, да бы се то о нѣму реѣи могло. А колико треба да човекъ учини, да се до тогъ диѣи може, могли бы се пытати и морали бы найпре опредѣлити „кси пси . . .“ кадъ они пытаю, да ли е Г. Павловичъ толико учиніо?

112) Дакле по томъ се има мерити заслуга списателя, колико е табака написао: а не шта е написао? И ни е ли свака књига, ако ѣмо тако узети, текъ неколико табаке?

113) По чему слабачакъ и нечистъ? Или се то само каже, да се каже?

114) Дакле за све насъ е лепо, што имамо Новине и Листъ, ал' ни е добро? Ако е тако, он-да и да ма ко другій, и да Матица издае, то бы само за тога, кои бы издавао, до бро было, кадъ е тако за Павловића? Я бы башъ противно мыслию, да е за нѣга пре лепо, него добро, а за све насъ да е колико лепо толико выше добро.

115) Ни е, него да е редігирао пре іоштъ, него што су оне на свету были. Кси, пси — единако гледи само, колико е и одкадъ е, а не гледи, шта е учинѣно и одъ какве важности.

116) Само годинице, а не праве дуге годнише? Него іоштъ нешто е требало додати: и Лѣтописъ редігира одъ седамъ осамъ годиница.

117) Може быти, али кодъ оны народа, кои стотинама и стотинама таквы списанія имаю на све стране, пакъ и ту не веруемъ, да бы се слабо и чуло, ако бы ко два три таква из-давао. Но да допустимо ову хіпотезу сасвимъ, шта слѣдуе оттудъ, на насъ гледаюѣи и на Павловићева ова дѣла; да то све ни е ништа?

нѣгови листови іоштѣ никакво чудо ни су по нашемъ народу учинили 118). Осимъ тога, што знамо, да и мы имамо Новина; — чимъ е онъ што у нѣима особито или славно за изображенѣ нашегъ езыка и нашега ума учиніо? чимъ ли на се очи и разумъ и други чувены и славны літератора изъ среде страны народа привукао? 119) Како е онъ съ нѣима себи тако велику честь произвео, да се она безъ стыда народномъ чести може назвати? — Нама бы мило было, кадъ бы Г. Павловичъ, или онай нѣговъ, „слуга најайшій“ на та наша питаня лепо и разборито одговоріо. Засадъ смо мы іоштѣ у тами, а онда можда бы прогледали 120) одъ доказане сѣйности нѣгове народне чести! „И ко Васъ вредъа, вредъа и свакогъ Сербина поособъ и читавъ народъ.“ Мы одъ тогъ іоштѣ ништа не знамо; веѣь ако е Г. Павловичъ съ нѣговима літерарнымъ трабантима сръбскимъ народомъ постао? 121) Народъ мери свое достоинство по вашој (т. е. Павловићевой) невиѣеној дѣятелности; ето то е права истина, кою е К. П. . безъ сумнѣ неотице о Г. Павловићу написао! Г. Павловичъ се чува, да се нѣгова дѣятелность ни у Лѣтопису, ни у Нар. Листу, ни у П. Новинама не види. Мы смо се веѣь уверили, да Г. Павловичъ готово ништа не ради, и да е нѣгова дѣятелность на ономъ полю кнѣжества, кое е онъ узео да обраѣуе, = 0; дакле ако бы нашъ народъ свое достоинство по нѣой меріо, то бы и оно равно было = 0, или нулли 122). Лепъ компліментъ за нашъ народъ! „Али кадъ помыслимъ“, говори далѣ „нижайшій слуга“ Г. Павловићу, „кадъ помыслимъ себе и родъ нашъ безъ Васъ, безъ нашегъ трудолюбія и мудолоубія на літерарномъ хоризонту нашемъ: — воистину мы се душа смущава, стыдъ и посрамленіе наилази ми на лице, и т. д. 123) — Дакле е Г. Павловичъ сѣйна звезда прѣе величине на

118) Наравно да ни су чуда никаква учинили, ерь на то се и не иде, него да се то за ползу и зна-
ня учини, колико се може. А кои е то журналъ, кои е чуда учиніо, и кои на чуда иде?

119) „Кси, пси . . .“ или не виде, чимъ е и шта е учиніо Павловичъ са свои дѣли кодъ на-
рода; (но ко е нѣима ту кривъ?) или они виде, да е онъ нешто учиніо и чини, да е по-
зоръ и други учены люди одъ страны народа на себе обратіо, пакъ само не виде чимъ е,
еръ то све, што онъ чини, предъ нѣимимъ се очима ништа не чини? Или они само преду
Павловића, да за нѣиногъ езыка и ума изображенѣ ништа учиніо ни е; но онъ по свой при-
лицы на нѣи и ни е свой позоръ и трудъ обраѣао, видеѣи, да су они првогъ, т. е. езыка
што се тиче, веѣь превазишли, а и о другомъ да бы му бадава мука была.

120) Я не веруемъ и онда, да бы они прогледали кадъ досадъ нису, докъ имъ време не буде,
saltus in natura non datur.

121) Дакле текъ и сами „кси пси, . . .“ признаю Павловића за неку планету у нашей Літера-
тури, а оне, кои се око нѣга окреѣу, за сопутице звезде, ма како мале.

122) Г. Павловића дѣятелность у Літератури нашей по томъ е невиѣена, што су мало нѣи до
садъ такве показали. Но овде „кси пси, . . .“ опетъ вицъ изводе и по свомъ правилу само
оно узимаюѣи за посао и заслугу у літератури, колико ко табака напише или препише,
веле, да нѣгову дѣятелность они (наравно слепи) нигда не виде. А то, што намъ е Г.
Павловичъ подигао С. Н. Листъ и Новине, повратіо Лѣтописъ, пакъ све трое редігира и
издае, то ни е посо, ни е дѣятелность никаква? Редігирати еданъ журналъ ни е выше,
него сести пакъ написати што; а камо ли тры? Пакъ покрай свега тога, што Павловичъ
тры редігира и издае, и што и друге свое послове има, опетъ у свакомъ одъ нѣи и нѣ-
говогъ посла налазимо, као што содержанія имъ показую. — „Кси пси, . . .“ измультипли-
цираше ево, да то све, што Павловичъ Новине одъ по године, Листъ одъ две тры годи-
це, Лѣтописъ одъ трыпутъ толико, редігира и издае, и што покрай свега тога, што съ
туѣи прилозы се бави, докъ ій сложи, іоштѣ и самъ у свои журналы пише; — то све,
да е = 0. —

123) Опетъ нешто одгризоше „кси пси, . . .“ Та Г. П. вели: „предъ страни народи предъ
славенскомъ браѣомъ нашомъ.“ А и у овомъ само, о себи, о свомъ миѣнію говори. Нѣ-
му се чини, да бы предъ страни народи и предъ славенскомъ браѣомъ мы слабо имали
шта показати, да нема Г. Павл. и нѣговы журнала: а „кси пси, . . .“ тако не држе, сваки
по своіој глави суди.

књижевномъ нашемъ хоризонту? 124) Ко Вамъ е то казао, драгій мой К. П...? 125) Но Вы сте, чини ми се, яко залюбљени у нашега ідола, комъ сте „нижайшій слуга“! А шта велика любовь, која е, као таква, обычно слепа, не може учинити одъ драгогъ предмета свое пламтеће нѣжности? Но „да нема Павловићевогъ трудолюбія и мудролюбія“, знате ли, шта бы онда было? Онда не бы Г. Павл. Матичинъ Секретаръ быо, него другій какавъ родолюбивъ литераторъ 126), кои бы се старао и трудио, да се у С. Матицы међ' нѣнымъ членовма нипошто раздоръ и неслога не изроди 127); кои бы наше учене люде позывао и молио, да съ нѣмъ заедно за С. Матицу раде 128), най-выше у томъ, да може Лѣтопись сваке године по четири пута издавати, у комъ бы Читатели лепу забаву и красну науку, а страни Литератори напредакъ наше културе и нашега књижества налазили; кои бы право издаваня Новина 129) найпре за С. Матицу, као што е она по свомъ уставу желила и ктела, тражио и добыю, и после учинио, да С. Матица свое Новине не само за много мању цену, него јоштъ и много усерднѣ

124) Г. П. вели Г. Павловићу: „Я нисамъ ласкатель, да Васъ за едино светило наше држимъ, безъ кога бы се мракъ и тама по роду нашемъ прострла. Я видимъ да Вы ни времена јоштъ имали ни сте, него много што е на полю литерарномъ недостајало, започети, много што е падало прихватити, избавити, одржати; я неотричемъ почитаніе, и достойно вниманіе и прочима, Вама подобнима редкостима нашима, кои се на невоздѣльной нѣви наше културе знае, безъ другогъ и каквогъ награжденія, осимъ кое совестъ добротворенія грудма приноси.“ Али „кси, пси...“ шта изъ тогъ заключаю: „дакле Павловичъ е сѣйна звезда прве величине? Да е звезда, оцетъ и сами признаю съ тѣмъ, што траже текъ, кое е величине: но ово опредѣлити, выше што и болѣ очи требаю, него што су нѣине, кои и сами кажу, да јоштъ ни су прогледали.

125) Не заборавајмо, да е ово писмо Гдну Учреднику Маг. и доведе е као нѣму гласило, а садъ ево у среди тога, са свимъ оставише нѣга и окренуше се „кси, пси...“ другомъ човеку, пакъ съ нѣме се као разговараю; и то еднако съ нѣме. Ово е знакъ, да они кукавцы слабъ и концептъ имаю, како люди писма пишу. Я незнамъ, шта бы морао ко мыслити, кадъ бы добыю писмо, кое бы доикле нѣму гласило, а далѣ бы се са свимъ съ другимъ киме писмописаць разговарао, овога питао за ово и оно, и овоме у нѣговомъ писму приповедао што.

126) Пакъ бы ли и томъ другомъ, кои бы быо, овако, признавали то, као што Павловићу? А Павловичъ ако ни е добаръ Секретаръ и Учредникъ, ови „кси, пси...“ као што га нису избрали, теко не могу га ни збацѣти, ни подъ одговоръ узимати; а толико мањ предъ светомъ га прети за то, него они, кои то право имаю, и онде гди е место. А кадъ они изберу другогъ, онда неће выше Павловичъ бити. Исто тако ако што Матица противъ нѣга има, нека сврши, разкрсти и разрачуни у засѣданію свомъ, и изванъ и осимъ овогъ немаю, мыслимъ, ни нѣни членови и каѣву власть ни у свое ни у нѣно име (већъ ако бы имъ то заключеніемъ нѣнимъ тако наложено было), толико мањ пакъ са свимъ безъ имена кога нападати.

127) Овде се толкую дужности Секретара Матице, и прва му е ево, да се стара и труди, да се међу членовма нѣнимъ раздоръ и неслога не роди. Но ти членови Матице морали бы чудни неки зверови бити, кадъ бы се зато особито ко годъ држати морао, да ий чува, да се не посвађаю. Али зашто да е то башъ Секретарова дужность, не видисе урока; и ко е тай, ко бы се смео такве дужности примити, особито ако у Матицы и выше онаквы членова има, као што е онај еданъ? То бы морао неки Кралѣвићъ Марко бити, па одма по звезди, чимъ кои хоће, да замете кавгу.

128) Друга е ево дужность Секретара Матице, да и самъ за Матицу ради, и моге јоштъ нѣой свагда доста купи; која ќе јој бадава радити. Я и ово не веруемъ, да бы ко смео на себе узети; него држимъ, да се Матица сама мора найпре за радие свое старати.

129) Трећа дужность Секретара: гди годъ што може Матицы тражити и добыти. Я не налазимъ у овомъ разлике између Секретара и другы Матице членова, а држимъ да Матицы већма требаю новцы, него издаванѣ Новина, пакъ овако судимъ: ако е Секретаръ нѣиъ тако строго обвезанъ, да издаванѣ Новина несме за себе тражити и добыти, то се и одъ

и болѣ издае; наипосле кои бы се потрудио да нѣговимъ трудолюбіемъ и мудролюбіемъ“, а о своемъ трошку С. Матица мало выше, него што е досадъ добры и полезны кнѣига, особыто за нашу младежь и за нижу классу нашего народа на светъ дае. 130)

Садъ имамо Павловиѣвогъ трудолюбія и мудролюбіе и съ тымъ шта? У нѣга Матициногъ Секретара, узъ нѣга Лѣтопись 131), одъ нѣга Нар. Листъ и П. Новине! О нѣму као М. Секретару, многи јоштъ онако мысле, као што е —О— у Србској Новини выше пута казао; ерѣ ономъ нѣговомъ (т. е. Павловиѣвомъ) тужителю —О—, јоштъ ни ко ни е како валя, доказао, да е лажну тужбу учинио. 132) Лѣтопись намъ е чрезъ нѣга неуреданъ, празанъ, мршавъ и готово безъ никакве важности, и то се лазно може показати и осведочити. 133) Нар. Листъ съ П. Новинама, одъ нѣга намъ се дае за 10 фор. у сребру; заиста за велику дацію, кою ѣе мо мы тешко моѣи дуго време плаћати. 134) У П. Новинама вѣсти су намъ траляве, и безсовестно наведене, све

другогъ свакогъ члена зактевати може и мора, да свакиѣ што годъ стеѣи може откудъ и стече, Матицы дати мора. Или е то само Секретарѣ дужанъ Матицы зато, што е нѣнѣ Секретарѣ? Него мени се то врло неоснованъ рачунъ види, да бы Новине да иѣ Матица издае, евтнѣе быле, а јоштъ выше да бы се оне усерднѣе и болѣ издавале, кадъ бы иѣ другѣи за Матицу дакле као туѣ налавао, него садъ што Павловичъ самъ, као свое.

- 130) Четврта дужность Секретара учинити, да Матица више и болѣи дѣла издае, него што е досадъ. А не бы ли ово и да е тако, была дужность Матице, а не Секретара? одъ кудъ ѣе и како ѣе учинити онъ, да Матица више кнѣига издавати може, него што може, и да се болѣ кнѣиге списую, него што се пишу.

Та ови „кси, пси.“ кадъ тако тврдо налазе, да ни су добре кнѣиге, кое Матица издае, и знаду болѣ, валя да умеду и написати такве, нека дакле напишу такво што, што виде да бы требало; Матица ѣе безъ сумнѣ, само ако добро буде, примити и издати; а и Лѣтопису, ако налазе, да садъ нема у нѣму ни науке, ни забаве, нека помогну у томъ, што виде да нѣму треба и нема.

Него све ове дужности Секретара, ако е Павловичъ преступио, то онъ неѣе быти изъ другогъ узрока преступио, него што иѣ ни е знао, зато ѣе нужно быти одсадъ, кадъ Матица Секретара избере, да га проведе, да му „кси, пси.“ све изтолкую и зададу: да чува одъ кавге членове, да и самъ, само за Матицу ради, и бадава радина јоѣ свагда доста набавля, за себе да не сме ни пошто ништа радити, веѣ да нѣойзи тражи и набавля, гдигодъ што може; да се стара да она може выше издавати кнѣига, него што може, и болѣ, него какве Списатели пишу; пекъ онда, ако се онъ тога свега прими, и све необдржи, да га ревностни членови родолюбиве Матице, гди имъ е годъ воля, милостиво ба-стонирали могу.

- 131) Дакле Лѣтопись имамо узъ Учредника?

- 132) Страшни правосудцы „кси, пси.“! Ни е нико доказао, да е —О— лажно обтужио Павловиѣа? А ели то путь; и ни е ли, да онаѣ, кои тужи, наипре изкаже свою тужбу по ономъ: *quis, quid, coram quo, quo iure petatur et a quo*, (ко, шта, предъ кимъ, съ каквимъ правомъ и одъ кога тражи) и докаже да е истина што онъ тужи? А е ли —О— то учинио, кои ни дотле ни е дошао, да се каже, ко е онъ, кои тужи, премда се позвао, да то учини: него подъ маскомъ еднако остае; а камо ли да е казао у чему се тужба нѣгова состоѣ, по чему е путь, да се предъ светомъ води, какво ли право има онъ, да е води, и наипосле, да докаже, да е оно истина, што онъ тужи. Кодъ люди бы као тако требало: кси, пси... можда другу уредбу имаю: кодъ нѣи кадъ кога ма ко, ма како, ма зашто, и ма гди тужи, онъ треба да докаже, да то ни е истина. Тако могао бы човекъ дакле нѣи обтужити: да су убиѣства учинили, сыромаху или сыротой новце отели, овогъ и оногъ преварили, изневерили, слагали и т. д. пакъ они бы морали доказати, да то ни е истина!

- 133) Ево одзвѣвъ гласа —О— да е Лѣтопись празанъ, мршавъ и т. д. Матица треба да се стара одсадъ, да га болѣ пуни и гоѣ, да ови „кси, пси.“ имаду шта на нѣму загрызти

- 134) Другѣи одзвѣвъ, да су Новине и Листъ скупе. Мени се ово тако види, као годъ кадъ бы я казао трговцу, да му е шеѣерѣ и кафа скупъ. Та ако ко, онаѣ кои издае наивѣемъ

готово безъ извора, одъ кудъ иѣ Учредникъ вади 135), — и езыкомъ често тако opakимъ писане, да оне новости, кое се у нѣма налазе, лакше иа немачкомъ езыку разумемо, него изъ Србски Новина. 136) Народный пакъ Листъ кои намъ долази кадъ оѣе, и кадъ му се свиди, правый е другъ П. Новина, депо (сместиште) незрелы, маловажны и беспослены стварій, поне по веѣой части 137). — Но шта бы юштъ было, да немамо Павловиѣвогъ трудолюбия и мудролюбия? Онда бы та црна штета была, што не бы К. Л. К. П. Н. Д. имао прилике ласкателне, неосноване и замршене свое додатке, и друге опаке прилоге, одъ кои паметни люди кадъ иѣ читаю зубоболу добываю 138) на светъ (безъ трошка) издавати. — И „онда не бы славенска браѣа наша насъ по Павловиѣу познавала, и т. д.“ Не бы доиста, аль то не бы никаква несреѣа за насъ была, ерѣ бы насъ по другимъ родолюбивымъ мужевима и выше и болѣ познавала 139). После досетливие искре свога „выспренога“ 140), но доста плиткогъ ума: Was liegt denn aber daran um Gottes Willen, дае К. П. . . . у име целога народа, а готово и целога света Г. Павловиѣу пуну корпу ордена за заслуге, кое е онѣ М. Србской и роду „за глупо Матице доба“ починю 141). Е bien! (ово е за онаѣ. . . К. П. . .

воле наравно, да колико еѣтиние дае; а пошто дати може, то опетъ онѣ najbolj може и мора знати. Оно пакъ, што се за Новине плаѣа, незнамъ како е даѣя; кадъ свакомъ на вољи стои, држати иѣ ил' недржати.

- 135) Ево шта се критизира у Новинама, да су вѣсти траляве, безсовестно наведене и безъ извора. Како траляве, кадъ су онакве, као у свима другимъ Новинама, по чему ли безсовестие? Но садъ знаду они, кои за Новине раде, пакъ ѣду свакиѣ путъ се заклети найпре, кадъ почну што изъ други Новина вадити, да то совестно раде; и свагда ѣду казати: у коимъ е Новинама коя вѣсть найпре изишла, и како е после редомъ и у колико е нѣи прешла, докъ е до Србски дошла, съ тымъ ѣду читателѣи много добити. Него и досадъ у овомъ, я слабо видимъ, да е погрешке было: оригиналне коррешпонденѣе и вѣсти свуда видимо назначене, да су такве а и друге понайвыше; но башъ ако ове и ни су гди, шта е съ тымъ читательству неправо учинѣно; кадъ се другѣе не може мыслити, него да е изъ други Новина изваѣено, или има, ко бы могао о томъ посумняти?
- 136) Ово се и може и веровати, али узрокъ тога не мора свагда и сасвимъ у Новинама само, него одъ части и у самомъ езыку, као юштъ неучинѣномъ за овакве ствари, а одъ части и у читателю быти, кои те на немачкомъ езыку читати и разумети веѣ се научю, а на србскомъ можда текъ садъ се учи.
- 137) Овде се оно, што се о Маг. не само казало него и показало, на Нар. Листъ обраѣа, но и ту, да бы се нешто сакрыло, текъ съ ограниченѣмъ, да е то одъ части тако у нѣму. А оно да долази кадъ хоѣе и кадъ му се свиди, обычно е важно литерарногъ Маг. библиографическо-критическо о нѣму примѣчаніе. А шта Маг.? Онѣ долази и кадъ му се не свиди и кадъ неѣе, или кадъ оно не доѣе за неко време, нѣму се свидило и хтео е доѣи?
- 138) Ово е опетъ Логика, да нема Нар. Листа, не бы оваѣ или онаѣ могао издати што, што напише, и што изда, не бы могао ни како разслати. Али да чуемо, шта веле „кси, пси . . .“ и шта се туже на оно писмо и друге прилоге Г. Писмописца тога. да паметни люди добываю одъ нѣи зубоболу. Подъ паметнымъ людма они наравно себе разумеваю, ерѣ тежко е веровати, да ѣду они тако паметни быти, да себе не држе за паметне; а кадъ е то, и они зубоболу одъ тѣй прилога тога Г. П. добываю, то мора быти, да онѣ нѣи како згаѣа по зуби.
- 139) По коима насъ садъ слабо познаю наравно, кадъ се каже само, да бы насъ онда познавала. А како бы онда када насъ садъ не познаю, и зашто садъ не познаю, кадъ бы онда? Или садъ е Павловичъ свима на путъ стао, све заградю и престою, пакъ немаду они чимъ да се даду познати? Него ево пророчества, кое ѣе добро быти запаметити, да бы све болѣ и лепше было у нашемъ књижеству, да нема само Павловиѣа у нѣму.
- 140) Чудно понятіе: выспренъ но досте плитакъ умъ!
- 141) Г. Писмоп. е ово казао Павловиѣу: „Ваше бы родолюбиве перси данасъ ордени дичили кадъ бы народъ ордене делити имао.“ — Кое „кси, пси . . .“ опетъ по своѣой нарави толкую.

Witz), оно есу заслуге; али врло яко на дужностима основане. С. Матица треба да брани своя права, и да иште и моли све оно одъ високе власти, што іой е нужно, што нема, што іой се кадшто укида или украћуе 142). То е она и онда, за оно глупо доба чинила, наравно средствомъ свога Секретара 143) кои е по нѣномъ зактеваню и налогу и чинію, што му е чинити валяло, и како е умео, знао и ктео 144). Заръ другій као Матичинъ Секретаръ не бы за Матицу радіо? 145) Али кадъ Г. Павл. за заслуге „познатога намъ поступка пуне прси ордена заслужуе, а шта бы онъ іоштъ онда быо заслужію, да е 1835 год. по желји. С. Матице одма право за издаванѣ забранѣнога Лѣтописа 146), а не за нѣговъ Н. Листъ, или Пфенигъ Магазинъ, тражію и задобыю, — да е великодушно онай свой Листъ, као што е у едной Матичиној скупштици и обреко быо, съ Лѣтсписомъ сединію 147), и после П. Новине, као што се ктело и желило, за Матицу путемъ права и власти произвео? 148) Али и онъ оће да живи 149) и онъ може Новинарь быти. Може да како па и просто му было. Но овде ни е о томе речъ; него о чести о слави о заслугама о орденима, и о другимъ лепимъ стварма, кое су са особитимъ жертвама здраво скопчане. Славе и високе чести други су путови, други поступцы 150). Него С. Матица іоштъ се може надати, да ће іой

142) Дакле што е Павловичъ Матицы учинію, заслуге су, али онъ е морао то чинити, дакле нису; а онъ е морао зато, ерѣ Матица е морала себе бранити? Но зашто да е то башъ Павловичъ морао, а гди су іой други членови были?

143) Я не видимъ то ни мало за наравно, да е морао башъ Секретаръ и самъ онъ то радити. А шта бы было, да е другій ко Секретаръ, кои не бы быо Адвокатъ? Ако е наравно, да бы онъ као Секретаръ морао оно радити, што е садъ Павловичъ радіо, то бы онъ морао сырома самъ узети и платити Адвоката, да то за нѣга ради. —

144) Садъ текъ знамо, како се радило. Матица е држала совѣте и свакій путъ захтела да се овако и онако учини, пакъ то Секретару наложила. Али ако е тако, како е опетъ онъ онда радіо, како е знао и хтео? А да е добро умео и хтео, успѣхъ е показао.

145) Чудо е скоро, да нека слабостъ людска свагда на истый се начинъ показуе, и гди незна, шта да рекне, да дѣло чіе умали, а она каже, да бы то и другій учинію быо. Али бы ли, и ако и бы, шта то умалява оно, што е заиста учинію?

146) Дакле што е Павл. учинію за избавленѣ Матице и Лѣтописа то ни е ништа: него е гужба, да ни е онъ доста брзо урадіо, но опетъ се некаже, кадъ е онъ дакле почео радити. А ели и могао пре почети, него кадъ се одговоръ на ону тужбу искао? Ко зна путовете, коимъ овакове ствари иду, и види, да е Матица 1835 забранѣна а 1837 веѣ одбранѣна и потврѣена, свакій ће пре реѣи, да е брзо него споро дѣло свршено, а прошня за право издаваня Листа да се наравно пре могла и морала рѣшити, него тужба противъ Матице, о нѣой испытъ и оправданѣ, а после текъ прошня за ню и Лѣтописъ, кое све коимъ е путемъ и колико пути нѣи морало и ишло, членови Матице валя да најболѣ знаду.

147) А што да седини, кадъ су у Листу само незреле, малозажне и бесполезне ствари? Него ово е опетъ нова тужба, да е и Листъ обрекао Матицы али ни е іой дао: али опетъ се не каже, да ли е она хтела приимити.

148) А ко е хтео и желію? И ако е хтео и желію ко, зашто ни е и произвео; пакъ бы нѣгова была заслуга кодъ Матице? Павловичъ е произвео, видимо, народу а и Матицы, ако хоће, нитъ я и како веруемъ, да бы онъ одустао одъ свое речи.

149) Дакле одъ Новина Србски хоће да живи? Мени бы се то врло жалостанъ животъ видію, ако бы ко на то спао, да одъ Літературе, кодъ насъ, живи. Или бы Г. Павловичъ првый кодъ насъ быо, кои бы одъ књижевни послова живити и добро живити могао; ово е опетъ превелика похвала, за нѣга и нѣгова дѣла; коя му се наравно нехотице дае.

150) Алъ кои? Да е Матицы дао іоштъ Листъ и Новине, кое кадъ ни е, друго све ништа не вреди. Но у томъ ни е онъ горый него ма кои списатель, а и членъ Матице, кои за себе издае, а ако ни е иначе доста Матицы учинію, то не бы ни съ тимъ ништа, башъ да е она то желила и захтевала, а онъ іой не хтео дати; гди се башъ противно свуда каже, да е онъ нудію и подносію, а нигди се не каже, да е Матица то и приимила, дакле мы-

Г. Павл. своя права за Н. Листъ и за П. Новине уступити, тако ю теши и К... П... кои намъ каже, да Г. Павл. јоштъ ни е умро. То све може быти, али я се боимъ, да се то онда само недогоди, кадъ Г. Павл. буде морао то чинити, т. е. кадъ ѿ не буде могао самъ збогъ недостатка Пренумеранта издавати 151). Я не желимъ да се та несрећа нѣму догоди, али шта у свету не може быти? За садъ доста, а Вы Г. Арноте радите само ревностно и родолюбно око Вашегъ „шареногъ Журналчиѣа“ па се надайте, да ће Вамъ онъ нашомъ помоћу и Вашимъ трудомъ и „Журналомъ“ постати 152) кои ће нама као „Србска стварь“ свагда мио и драгъ быти, мы свагда што е наше, па јоштъ лепо и добро, любимо и бранимо. 153) — Али се чувайте, да и Васъ ко годъ тако не фали, као К. Л. К. П. Н. Д. што свогъ Г. Павловиѣа фали!!! 154)

У Ч. 5-томъ о торжес ту, кое е на празникъ С. Савве држано, као што е у Новинама јављено, овако се говори: „Јануарія 15-огъ држало се у кући Высокор. Г. Савве отъ Текелій неко торжество, кое читателѣма нашегъ Магазина соопштити, неће быти стварь сувѣшна.“ Пакъ ту се свећена водица узима као Памтеникъ С. Савве, и све што су други читали, говорили и певали при той прилицы, одобрава се и похвалюе коекако, само оно, што е Павловичъ, гди е годъ на то дошао редъ и речъ, по све се худи и ружи. А о целомъ овако се извѣстие закључуе: „О торжеству овомъ дало бы се много говорити 155), но будући е таково што врло нѣжна стварь, то се задовољити морамо и са слѣдуюћимъ: Велико е слушателя и зрителя присутствовало число не само изъ Пеште него и изъ Будима (?) осимъ неки одъ најревностнии овде находѣхисе членова Матице Србске! 156) — Друго, колико е ова сцена впечатлѣние на присутвуюће учинила? свако може себи представити, ако помысли, да е то торжество цѣль имало быти Народнымъ.“ 157) Пропустити неможемо, да не учинимо спо-

слити се да е, да она ни е хтела узети, а не да се нѣой ни е хтело дати; ерѣ иначе зашто бы човекъ и нудио?

151) Ако ће се то Павловичу догодити съ Новинама, то безъ сумнѣ ни Матицы не бы се иначе догодило, пре ил' после; дакле зашто е та страшна ревностъ, да она издае Новине? Да издае кое време, пакъ онда да престане? Него ако се ово пророчество изпунити, да Павловичъ не узможе издавати далѣ Новине и Листове, онда ће се морати а оно изпунити, да ће у нашемъ книжеству све болѣ и лепше быти, него што бы было, да онъ еднако издае та своя дѣла; пакъ онда ће и она овогъ или оногъ нашегъ литерарногъ Фараона желя, да се све, што годъ се у книжеству роди, удави и убие, да само Лѣтописъ и друге Матичине књиге живе, изпунити; онда ће се срећа она за Матицу, коя јој се жели, сасвимъ навршити.

152) Дакле текъ ни е журналъ, но само журналчиѣъ, кои журналомъ треба да постане?

153) Да любе „кси, пси...“ журналчиѣъ Г. Арнота, то се као некако види веѣъ, али слабо се види, да га бране; или имъ е ова обраба та, гди ни речи нема о свему ономъ, што се нашло у Маг. да ни е, као што валя?

154) Дакле ево шта су хтели „кси, пси...“ съ овимъ писмомъ Г. Арноту да кажу; али шта су са свимъ другимъ, што у ово писмо нѣму натраше о Павловиѣу, Павловиѣеви дѣла и заслугама? Мени се цело види, као оно кадъ дойкиня заплакало дете тѣши: „бути рано, туѣи ѣемо мы овогъ или оногъ:“ тако они Г. Арнота тѣше, да Павловиѣеви заслуге и дѣла, ништа ни су нит' валяду. Сырома Г. Арнотъ! каква е то слаба за нѣга утѣха, и шта мора онъ мыслити, како ли се тѣшити, кадъ Г. Павловиѣа дѣла и тры, коя издае, журнала, тако се у мало могу ценити, у колико ѣеду нѣгове преведене за крайцару комедіе, и тай одъ године „журналчиѣъ“, кои му се јоштъ у очи каже, да е такавъ; и овде, гди се тобоже хтело, да му се што лепо и на утѣху каже.

155) Зла?

156) Кои ни су ту были?

157) Пакъ као ни е было?

мень и о томъ, да бы ово торжество много народніе 158) было, кадъ бы се свако позоріе на изусть представляло, а не изъ папіра читало.“ *)

Досадъ су све клевете, кое е Маг. на Павловића доносио, у простомъ прозаическомъ изгледу предъ светъ излазиле, но мора бити да су се и саме одъ себе посрамиле, и садъ почну и одежде поетически фантазія облачити, и у таквимъ се у 6-томъ одма Ч. Маг. покаже една подъ именемъ „Срболоубъ на водицы Убавцу о Турѣву дну 1838 год.“ 159) У овомъ стихотворству се приповеда, како е Срболоубъ уранио на водицу, ту кадъ е стигао, спустио се на зелену траву подъ растомъ, после устао, умно се, опрао руке и ноге у води, напио се изъ врга. Кадъ тай посао сврши, пође далъ узъ гору, дође подъ едну липу и помоли се Богу. По томъ спусти се опетъ на зелену траву, и почне са собомъ говорити и Богу благодарити, да усеви добро стое, стока изишла изъ зиме, яганьцы весели, теоцы и ждребадъ корыстна, а и родители нѣгови живи и здрави, и све добро и у напредку, само црква сеоска што се паданю клопи, и школа са свимъ запушѣна, и безъ врстна Учителя. Пакъ после свега тога дође С. на књижарницу 160) у време кадъ честити Давидовићъ и Фрушићъ Срб-Новине издавати почеше, у селу нѣговомъ заведену и ту долази у праву свою еему, пакъ уздише: „Мили Боже! гдѣ е оно време? Гдѣ е доба милогъ ми детинства? Кадъ самъ и я ко псалтирче мало, изъ новина прислушкивао србски: Како моя отачбина драга, у онога Бонапарте рату, све по изборъ губляше сынове, а я на вѣкъ лишавахсе браће, у ћесарка заслужене ерона, и заслуге умножавше Србства, за потомство дворомъ предъ Остринскимъ. 161) — После достойне похвале Давидовића и Фрушића, узима се Магарашевићъ и исто тако лепо хвали и диже; да е онъ јоштъ основъ положио за све южне Славѣ, да се избеаве одъ пронасти, Србска Пчела, Гірска Даница, Црногорска Грлица и Магазинъ Далматинскій и јоштъ по нешто по другимъ местама по Липисцы или Београду све то безъ нѣга да бы нерођено было. 162) Пакъ кадъ се већ у хвалама изцрпю вели С. јоштъ на угъху (шта ли?) покойномъ Магарашевићу; „Ак’ и нису злаћане медалъ заслужена красила ти прса, зато опетъ докъ е Србскогъ Рода заслуге ти остатиће вѣчне; Ак’ и ниси с’ одличнимъ столицам’ кочио се по племићъ — судиштамъ, у соборма ал’ с’ седіо Муза, чій са свагда и любимаць быо; Ак’ и ни си младымъ пѣснословма сравнивь’о се са Јовишемъ Србства.“ 163) И на последку духъ

158) По чему народніе, кадъ бы се на изусть што читало, него кадъ се изъ папіра? Дакле у томъ се состои смисль народности? Извѣститель мора бити, да е слабо быо на явнымъ Декламаціяма, кадъ и то незна, да се на изусть не декламира. А и у ономъ торжеству наля да ни су хтели они, кои су што говорили, да се покажу, како они умеду на паметь што научити, него само да кажу што?

159) Стихотвораць, кои у овой струцы венце тражи, премда се не да познати, но само съ еднимъ словомъ С. свой посо забележава, доста показуе, да нѣгову стидливу Музу не бы могла Муза когъ одъ први наши садъ поета, за сестру не признати и съ нѣгомъ се не полюбити.

160) Добро, да се та бібліотека и садъ овде уписа и онева вечногъ ради спомена, кадъ е већ пропала; иначе е могла сасвимъ заборавити се, да јой не бы было ни гласа, ни трагъ, како се досадъ ни е ништа о нѣой знало.

161) Ко не види, шта е съ овимъ стихотвораць хтео? Оно су быле Новине а садъ нема рата за насъ, пакъ не може ни Новина бити. Него я не веруемъ, да бы ко, осимъ овогъ стихотворца, оно задовољство опетъ желіо, да му отачбина све по изборъ губи сынове, и србска браћа единако гину, да заслуге србства умноже, а онъ да то у Новинама читаюћи у задовољству се топи.

162) Много речено, кое бы се тежко дало поняти, а јоштъ теже доказати? Шта ћеду виновници тій дѣла на то рећи?

163) Дакле ово су све или ствари неваљале, одъ кои е Магарашевићъ чистъ быо, или су ствари, кое е и онъ заслужио, ал’ ни е получио, пакъ ако то и није, опетъ е зато славанъ?

се Магарашевића призива: „Сићи душе! безсмртнога Ђорџа са небеса у предѣле наше, Научи насъ писат' Лѣтописе, за нашъ Народъ и у ово време, Да међ' браћомъ страж- ными не будемо; Учредника поучи некогъ, съ чесѣу како Роду служит' валя: Да с' отресе дѣтински послова, а предузме с' озбильскіе дѣла, Срб-Народу мили и корыстны; Сбацы съ себе-славолюбя ланце, За суетомъ и титуломъ праздномъ, Да не чезне к'о за луткам' дѣца, Што немаю дозрѣле памети: Кажи нѣму да напредка нема, Нит' ће игда у књижеству быти, Безъ поштена и искрена срдца, Праве волѣ и чела зноявногъ, Юштъ и дара, когъ Свевышній дае, Безъ майчиногъ правога езыка 164), Роѣнии што ѣ плугу, мотики Срб-народиѣгъ найнижегъ тежака, Нег' Пештанскимъ сѣйнымъ го- стилницам', И тамошнымъ высокимъ школама, Злой маѣи Србске народности“ 165) и т. д. — Мало после у Ч. Маг. 13 пише неко, кои се каже Гдну У. (коме ли?) да е нѣговъ „34“ изъ Соєдина (Сегедина) и овако починѣ: „Магазинъ е Вашъ, ако га и не называте „Народнымъ“ 166) за све Серблѣ (изузымаюѣи само Ваше сопернике) 167) нужданъ и полезанъ; дакле народный е. Зато найприличнѣе ми се види, да све оно, што се народности наше, каса, преко Магазина Вашегъ књижевногъ съ наше стране удалѣной браћи нашої сообщавати намъ треба.“ и т. д.

Найновѣе у 27. Ч. Маг. о. г. изиѣе ово у єдномъ и погрешна вѣсть и одма за нѣомъ и као поправленѣ: „Пешта. Овде се веѣъ одъ некогъ времена говори, да е Г. Ѳ. Павловичъ збогъ привилегіума на типографію, за себе, рекурірао, и да веѣъ пробы- тачно рѣшеніе очекуе. — (Тако ће на славу и радость Г. Ѳ. Павловичъ поредъ свои

А да е све то бую, онда бы маѣъ вредіо? Него тако бы певаць могао терати у забора- вакъ свою утѣху Магарашевичу; и могао му е и друге лепе ствари, безъ кои е онъ сырома бую, реѣати; могао е реѣи му: ако и ни сы се звао мудраць овы и оны наука, ако ти се и ни е ни одкудъ сылно превалило благо, ако и нисы бую рода особитогъ, ако и нисы имао овакве и онакве титуле, ако ти и нису падали съ неба дукати, ако и нисы, кудъ бы годъ ишао, све о себи имао шта говорити и т. д.

164) Ево славопѣваць и свогъ славимца духъ превозиѣе и учи га, шта да каже онъ овомъ или ономъ, коме онъ самъ, да е имао заиста и умео што казати паметно, ни е могао другимъ путемъ и на другый начинъ? Лѣтописа што се тиче, я бы мыслію, да Учреднику не треба ни чѣгъ совѣта; него помоѣи; ко може врстне дати; а оно друго ми се све види поезія, коя бы могла у сваку и найпростію и найхуѣу прозу поднети; т. е. да Учредникъ Лѣто- писа досадъ ни е съ честію служію Роду (дакле безчестно?), да ни е народу мыле и по- лезне него детиньске послове радіо, да чезне за славолюбіємъ; суетомъ, празднымъ титула- ма као деца безъ дозреле памети и т. д. Ово све ако се єдномъ може реѣи, съ истымъ правомъ може се и свакомъ другомъ, кои што ради, кои титуле има, кога люди славе. На кое стѣхотвораць ни е мыслію, или онъ никакве послове не ради, никакве титуле, ни- какве славе и чести нема, као што ни име неѣе, да му се зна, пакъ тако е сыгуранъ одъ те стране?

165) Дакле одсадъ треба се чувати высоки школа, да не изгубимо народность; као и сѣйны гостилница, него нѣи у не сѣине, у подруме? До чега су веѣъ литератори дошли, да гледе, гди ко еде. — Него поста, кои овде препоручуе Учреднику поштено и искрено срдце, е даръ одъ Божества, праву волю, и свету полезне послове, ево дѣломъ самимъ да е му у томъ примѣрѣ ледъ, и показуе, како онъ заиста има и поштено срдце и таланта, и не уко- пава га; него за общу ползу ево се знои! Штета само, што и други сви овако не почну веѣъ.

166) И Г. Соєдинаць овай заинѣ ево, што се Маг. не зове народнымъ; и дае му свой вотумъ, да е онъ заиста такавъ, и да онъ зз найприличнѣе налази, преко нѣга свое важне вѣсти народу сообщавати, Приѣймо и поклонимо се!

167) Правѣе изузымаюѣи оне, кои не налазе да имъ е такавъ. Или чимъ ко какве явне Лѣ- стове не треба, одма е соперникъ нѣинъ? То бы опетъ за Маг. найжалостнѣя угѣха былъ кадъ се погледи, колико има, ком га требаю.

Народны Новина и Книгопечатню, безъ сумнѣ опеть народню (?!) 168), до мало вре-
мена имати.—) Пешта. Што се Србске народне типографіе тиче, то смо у станю По-
читаемый Публикумъ емачно увѣрити, да е Високородный Господинъ Кр. Совѣтникъ,
Членъ и Президентъ Матице Србске, Савва отъ Текелій прошасте године, бавеѣсе у
Бечу, чрезвычайнымъ поводомъ збогъ привилегиума на к. печатню за „Матицу Србску
у Пешти“ Ньов. Величеству найблагоутробнѣмъ Цару и Кралю Рекурсь вручио, и
овомъ приликомъ и дозволенѣ тражио, да може Матица Србска поредѣ свое прописане
ограничене дѣятелности и о нѣговомъ, сирѣчь Господина С. Текеліе Инштитуту, Ад-
міністрацію отправляти. — Радуйсе Матицо, мила Майко наша! 169) твой е протекторъ
нашъ Премилостивѣйшій Монархъ, твоє сынове и пытомце спроводи мудро великій
вождь Савва! — Нѣгови ѣе морални мачеви твоя света и неприкосновенна права 170)
противъ насилія и притворности садъ и одсадъ юначки бранити! — О —

168) Наравно у ономъ истомъ смыслу, у комъ су Новине народне, была бы и типографія на-
родна, у ономъ истомъ, у комъ е В. Г. Дра Гая ілірска типографія народна; — да е Г.
Павловичъ за ню рекурірао и да е добые; али и ово, да онъ то тражи, мало ниже се
одма каже, да ни е истина; зашто се дакле морало у единомъ ставити, да се говори да е
тако, а и да е другчіе? Ко то говори, и шта говори, опеть о приватномъ послу овогъ или
оногъ, и то напредъ, и о стварма, кое су јоштъ у пертрактаціи кодъ Выши Власти?

169) Ово нѣви ревностный членъ О—дим. Вельковъ вели, кои е по томъ и самъ себи одъ части
майка (у колико е членъ те свое майке) и тако и самъ свой сынъ.

170) То естъ она права нѣна, да што она мысли радити, другій нико не сме. Тако најболѣ
ѣе бити, нека она домете јоштъ у свое штатуте и выше ствари и. п. да ѣе она правити,
ако јој Богъ трудъ благослови и касса јој се умножи, сталный мостъ на Дунаву, да ѣе
она трговати съ овимъ и съ онимъ, радити овај или онај занатъ и т. д., кое я опеть
не веруемъ, да бы и какви мачеви могли забранити, да други люди то не смеду радити;
а пре бы веровао, да бы они морални мачеви, подъ кое се — О — као подвлачи, кадъ
бы дошло до тога, да бы сегнути морали, нѣга најпре морали окрзнути, кои такво име
и на тай начинъ потрза и употребљава. —

Ево ово е цела стварь, колико се досадъ видити дала; не толико важна, колико
ружна за насъ и жалостна. Едва се нешто завело было, одма се онда трыста чуда на-
правило и сваѣ измеѣу оны, кои су завели, предъ светомъ почеле; еданъ говорѣи, да е
онъ, а другый, да е онъ завео. И то јоштъ, као што треба, и престало ни е, веѣ и садъ
еднако трае, еданъ држи, и одъ жена и деце дае себи казивати: да е нѣгова заслуга то,
ма шта пакость одъ друге стране говорила, а другый опеть одъ свое стране исто тако
чини. Садъ едва се одъ пропасти избавило оно, што е онда коекако заведено, а други
опеть предъ светомъ дигли вику и буну, да онај, кои е заведенію и у томъ избавленію
и иначе највыше услуге учинію, ни е доста учинію, и као да су се о томъ ради съ нѣмъ
препирати, ко има выше ревности. И тако нашли себи равне дружине и помоѣи, пакъ
се сложили сви, и съ тымъ народъ забавляю и уче, съ тымъ му и заведение оно и нѣгове
послове у любовь доводе; коме е веѣ и по ономъ, съ чимъ му се одпре веѣ онолико
досаѣвало, да најпосле нит' е управъ знао, шта е, ни ко е завео, толико цела стварь
омражена быда, да се едва временемъ почело мало на болѣ обраѣати и люди приволевати
се, да што жертвую. Съ оваквы дѣлы траже тій преко свію ревнителя ревнители Матици-
ни, да свою ревность покажу, да агитатори неки буду; а најболѣ бы показали были у
место свега тога, да су јој они прибавили или прекупили и поклонили оно, што јој же-
ле одъ другогъ. Съ тымъ бы заиста триумфъ и заслугу за Матицу добыли, ако и не то-
лико за народъ, кои веѣ доста показуе, да слабо гледи, ко издае, него шта; и тако да
слабо мари, ко бы могао ово или оно издавати, кое садъ види, да се веѣ издае. Тре-
бало бы га дакле поштедити одъ коекакви плетки, съ коима они, кои ій праве, показую,
да нѣма ни до чега ни е, него само до неки свои пркоса; и поштедити бы га требало
у толико выше, што приватанъ животъ и послови свакога, и да се хвале, не тичу се
Публикума; а камо ли да се на зло толкую и изврѣу и то изъ потае. А у овомъ одъ
стране Г. Павловиѣа видимо да нигди ни е погрешено; премда бы пунымъ правомъ и

Ово е досадъ станѣ ствары, изъ когъ свакиѣ нека суди, као што види и како зна, као и я што самъ моя миѣнија у примѣчаніяма дао, коя никомъ наметнути ни самъ радъ, а самъ променути само онда и у онолико хоѣу, кадъ ми се и у колико буде доказало, да су погрешна.

Милошъ Попићъ.

упутно могао быо онъ, кадъ се веѣ съ друге стране томе поводъ дао, то потргнути; и премда бы онъ безъ сумиѣ друге ствары умео казати и доказати, што се приватногъ живота и послова иѣговы нападателя тиче. Но онъ не казуе путове, коимъ се право за издаванѣ србскогъ Моде-Магазина и за чию любовь добыло, како се Г. Перласка навео, да онъ издаватель тога буде, и како иѣговъ заступникъ, онъ не вели, да е Маг. скупъ, онъ не казуе, шта е Учр. Маг. гди починио, и шта чини: онъ само претреса оно, што е у Маг. да ли е добро, и, кадъ се у личность иѣгову дира, само на то, видимо, одговара.

П. П. Последниѣ е было, кадъ самъ я горный погледъ заключю, што се одъ ратованя у Маг. показало, оно двоструко о типографіи извѣстіе. Но одъ тогъ доба іошть се по гди што появило, на кое ѣе вредно быти, да іошть погледимо, кадъ смо веѣъ све друго досадъ у прегледъ узели.

У Ч. Маг. 41 и 42, гди П. Г. Павла Стаматовиѣа на найвышій, кои су могли, таванъ дигоше, гди кажу, да е онъ самъ као неко дрво, а нѣгова Пчела „едино у своіой струцы дѣло“, и „Публикуму вѣдомо творе, да нѣно цело содержаніе заслужуе одъ свеколикогъ Рода Србскогъ похвалу“ и кажу, како она „тече къ своіой цѣли, да Родъ Србскій съ колосалнымъ Свеславенствомъ у тесній союзъ познанства любви и взаимности (чрезъ ню?) ступи“, да се у нѣой „Србство съ целымъ Свеславенствомъ грли“, да она „славу, поносъ и юначество нашегъ милогъ Рода, непровидимомъ магломъ чрезъ четыры дуга столѣтія помрачено на ново воскрешава“, да „Стаматовиѣъ е данасъ еданъ помежду Серби-ма, кои приключенія и дѣла нашіе прадѣдова, нѣихове заслуге у Унгаріи придобіене и народность изъ таме забвенія на бѣлый светъ изводи“, да е „Стіль у Србской Пчели безпрекослово у кнѣижеству нашему найпостоянни, сладакъ, правиланъ, свака рѣчь на своему мѣ-сту“, да се у нѣму „не находе германизми и латинизми у руво србски рѣчій одѣвени“ и т. д. 171); — ту између свега другогъ и ово веле: „Никакови неправични укори никакова несташна (да не кажемо злобна) угрызана гдѣкой крити-кера (кои се у С. Лѣтописма (!) и нѣкаковимъ „Шумицама и Гаєвима появише и аузруковаше) не могоше нѣгово (Г. Стаматовиѣево) отважно намѣреніе и предпріятіе

171) Лепе ове хвале, — за кое е само штета, што се незна, шта е управъ, што се хвали у Г. Стаматовиѣу и у Пчели, ерѣ све то, што се овде и о нѣму и о нѣой наводи, кадъ се добро на умъ узме, пре бы се у противномъ смыслу као іронія разумети могло; — хвале ове не бы се могле саме по себи иначе журналистическогъ ратованя тицати, али се тичу некако по ономъ, што се изъ нѣи изводи, што ѣемо далѣ видити, и по томъ што е и Г. Стаматовиѣъ еданъ одъ оны, кои су покрай Маг. а противъ Нар. Листа и Лѣтописа устали, и тако што у овой хвалы врло е лако она иста мистификація можна, коя се и у другимъ некимъ извѣстіяма познати дала, т. е. да ко самъ о себи говори, самъ себе хва-ли. — А новогъ оногъ витежства Г. Стаматовиѣевогъ видели смо примѣръ у Пчели за год. 1839 подъ маскомъ прегледа нашегъ кнѣижества, гди после по обычаю колико ду-жегъ, толико празниегъ увода; свіяня и довіяня, шта ѣе ту быти и како ѣе, шта ли неѣе и како неѣе, одъ целогъ кнѣижества ни пегъ ни деветъ, него Лѣтописъ, и то едла часть г. 1838 пакъ и у нѣму ништа више ни маѣ, него штампарске, (ако е іошть исти-на да су те) погрешке, и ту одъ Г. Стаматовиѣа надъ нѣима люти записка, плача и яды-кованя до зла Бога и толики суза, да бы морао човекъ веровати, да е одъ нѣи она сылна вода те године око Сегедина. То, да е Пчела такву надъ Лѣтописомъ власть себи узела, да она нѣга критизира, кадъ у сравненіе узме човекъ съ овимъ доцнѣимъ лупанѣмъ по Магазиу, да е она простигла и превазшла Лѣтописъ, и да овай треба садъ нѣнимъ трагомъ да иде, само потврѣуе ону мало пре изречену сумню. Међу тымъ да то налета-иѣ Пчеле нѣ Учр. Лѣтописа, коме она онде збогъ штампарски погрешака немарность, ни кой е онай прилогъ дао, коме невѣжество, ни корректоръ, коме небреженіе и то све у край-нѣой мери съ найвеѣомъ лютиномъ — а нигди ономъ чіе су, штампаріи — пребацуе, ништа ни на умъ не узедоше, нит' шта одговорише, ни мало се нѣе чудити. Ко бы іошть оно рецензирао, што се у Каллендару гата? Зато и я за опростенѣ молити морамъ, што ни ово, што овде у Магазиу о Пчели, као снегъ у заветрину, натрпаше, премъ да я врло другчѣе о свему томе мыслимъ и судимъ, а у толико маѣ за вредно и упутно налазимъ, претресати оно, што Пчела о Лѣтопису прозуб.

уничтожити, подобанъ неустрашимомъ плавателю ни е се отъ свакогъ бурнога облака смео, нити се отъ сваке сенке застрашити дао, и у мѣсто да збогъ критически заинтачены дирания духомъ клоне; побѣди онъ вештымъ и праведнымъ отпоромъ нападаня рецензента свой.“ 172) А на другомъ месту: „Мы бы отъ свега сердца желили, да и Лѣтопись Сербскій овай никадъ непрегоримымъ и незаборавльнымъ Магарашевиѣемъ зачефеный огледъ кнѣжества нашегъ а милый породъ и органъ родолюбиве Матице Сербске стопама Сербске Пчеле послѣдуе, ал' намъ е врло тежко, што желанія Рода осуѣена видети морамо, што сирѣчь важность Лѣтописа къ Западу се свомъ клони и на манякъ иде а Сербска Пчела снажно напредуе и съ тымъ Лѣтопись замѣное и управо се Лѣтописомъ назвати може.“ 173)

Найпосле на развалинама Магазына, Числу 47. нађе се ово „Писмо Учреднику. Београдъ. Г. Иоаннъ Хаджиѣ, Сенат. Н. Садскій, кои се у Сербіи збогъ саставльня закона налази, ніе се куѣи своіой на одморъ спремао, као што е Пештанска Сербска Новина явила; онъ е имао намѣренѣ, отиѣи само на врло кратко време до куѣе свое, ради виѣеня съ сродницыма и збогъ свои фамилены послова 174), и одма се вратити къ предузетомъ важномъ дѣлу. Мы Срби знамо, да еу домаѣа обстоятелства Г. Хаджиѣа изискивала иѣгово присутствіе у Новомъ-Саду; но нама е и то добро познато, да неуморный и безкористный законодаваць Сербскій, Г. Хаджиѣ, прегорео е свою собствену ползу и интересъ, наше ползе и нашегъ интереса ради, и ни е насъ хотѣо у найнуждніе за насъ време оставити. — Што се тиче лепе плате, кою Г. Хаджиѣ прийма у Сербіи, и о коіой Пешт. Сербска Новина тако лепо повикуе, то мы и то добро знамо, да 100 тал. на месецъ ни е стварь, за кою ѣе Г. Хаджиѣ найвыше жалити кадъ Сербію остави, и чега ради онъ остае дуго у Сербіи. 175) — (Дичисе Сербска

172) Шумице и Гаеви, мени се чини, само еу се онако одзываете, како е Пчела по ниѣма зукала, а нити е што болѣ она противъ ниѣ, нит' они противъ иѣ показали, него ништа незначаѣа задиркиваня и угризаня. Али да е и оно, што е у Лѣтопису негда о Пчели было, само такво што и ништа друго — ништа у ствари — было, то двоумимъ, да бы и самъ Г. Стаматовиѣ смео потврдити; ерь живъ е іоштъ Дръ Мушицкій, ако и есте садъ мало подалеко. А што се овай извѣститель (ко ли?) диви као, да е Лѣтопись критике давао, то само тако се постиѣи дае, ако се сетимо, да е ово садъ Пчелинѣ посао; као што еу у нѣой Г. Стаматовиѣ (онъ свагда о себи у множ. числу „мы“ говори, премда се зна, да у иѣговой Пчели нико не ради, осимъ иѣга) ове године обявили то свое званіе и заниманіе! Него ако што, то е страшно юначество одъ Г. Стаматовиѣа, да онъ ни е се дао чрезъ критике у свомъ грдномъ предпріятію и послоганію збушити; само незнамъ управъ, каквомъ то; — Г. Стеиѣ вѣли: писати календаре и гаталице о сербскомъ юначеству; кое ако мы добро купуемо, Г. Стаматовиѣ и иѣгови приверженицы то после толкую, за неку особиту свою кодъ народа любовь и славу.

173) Дакле садъ знате Браѣо, шта е и како е, какво се чудо у Литератури сербской сбыло. Пчела превазишла Матичинѣ Лѣтописѣ и садъ е управъ она Лѣтопись, а овай треба одъ садъ иѣнымъ стопама да послѣдуе; и — што е іоштъ веѣе чудо — то е оныма, кои Г. Стаматовиѣа у звезде кую, жао, да е иѣгова Пчела тако далеко дотерала.

174) У ствари дакле измеѣу оногъ извѣстія Пештански Сербски Новина и овогъ о Г. Хаджиѣу, т. е. да е онъ хтео на неко време куѣи у Н. Садъ да отиде, никаквогъ неслаганя него онде се рекло: „на одморъ“ а овде да „збогъ фамилены послова“ иде (та богме, да бы ишао тамо, да само слава, него да се види са сродницама, да види свою куѣу, свои словеты и т. д.) какво е дакле ово и чега е поправляиѣ?

175) Я колико самъ видіо, корреспондентъ снай Пештански Новина ни е ни лепо ни викивао о плати Г. Хаджиѣа, него е то назначіо, као стварь, кою е вредно знати; ничество е у свое Листове приѣмилло; налазеѣи валяда, да е она не манѣ онѣ служуе, него ономъ, кои е дае, на честь. А да е Г. Хаджиѣ користолюбивѣ тѣма 100 талирма месечнымъ найвеѣма жалити, кадъ Сербію остави, то нит

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Р19 Ср III 304.1